

*„Bastion Miś na Dolnym Mieście w Gdańsku jako miejsce działań prośrodowiskowych.
Projekt Nowej Szkoły Rzemiosła Artystycznego„*

STRESZCZENIE

Niniejsza praca dyplomowa poświęcona jest problemowi jaki stanowi niski udział zajęć praktycznych w ogólnej sumie godzin programu studiów realizowanego na studiach artystycznych, a przede wszystkim architektonicznych. Analizie została poddana ikoniczna szkoła Bauhausu, która, bazując na pracy zespołowej oraz połączeniu pracy teoretycznej z praktyczną, stworzyła model będący receptą na dzisiejsze dynamicznie rozwijające się wymagania rynku pracy, gdzie specjalizacja w różnych dziedzinach i elastyczność okazuje się niezwykle potrzebna.

W pierwszej części pracy zawarta jest analiza przestrzeni oraz sposobu funkcjonowania zespołu budynków Szkoły Bauhausu w Dessau jako wytycznych do kształtowania budynków o podobnej funkcji.

Dalsza część pracy poświęcona jest wyzwaniu środowiskowemu, które skłania do refleksji nad rolą artysty-architekta w procesie niwelowania negatywnego wpływu człowieka na środowisko. Przedstawiona została idea *upcyclingu*, która, zakładając ponowne wykorzystanie przedmiotów, znajduje zastosowanie w różnych dziedzinach: w architekturze i urbanistyce jako adaptacja obiektów architektonicznych i dogęszczanie struktur miejskich, w dizajnie jako przywracanie użyteczności i nadawanie drugiego życia zużytych przedmiotom codziennego użytku.

Ostatnia część pracy poświęcona jest analizie dzielnicy, w której znajduje się docelowy terenu projektowy – Dolnemu Mieście w Gdańsku. Pomimo atrakcyjnej lokalizacji blisko centrum miasta, jej unikatowemu charakterowi i bogatej historii, dzielnica ta jest odseparowana od reszty miasta, co wpływa na jej wieloletnią degradację.

W tej części pracy zarysowany został kontekst historyczny dzielnicy wraz z analizami planów rewitalizacyjnych powstałych w ostatnich latach, w których „Rewitalizacja sztuką” stała się jednym z głównych haseł. Wynikiem analiz oraz wcześniejszych założeń stało się wytypowanie odpowiedniej działki zlokalizowanej na Bastionie Miś oraz decyzja o adaptacji znajdującego się na niej zespołu budynków. W kontekście działki przeanalizowany został układ komunikacyjny, przestrzeni publicznych, zieleni oraz wytycznych prawnych w celu określenia kierunków dalszych prac projektowych. Powstałe w efekcie końcowym opracowanie projektowe zakłada w obecnej chaotycznej i zdegradowanej przestrzeni bastionu wytworzenie przyjaznej przestrzeni publicznej, jak i adaptację przemysłowych obiektów architektonicznych na nowe funkcje związane ze sztuką i kulturą.

Słowa kluczowe: tereny przemysłowe, Dolne Miasto Gdańsk, rewitalizacja, adaptacja, upcycling, coworking, szkoła rzemieślniczo-artystyczna, ochrona środowiska, fortyfikacje Gdańska, przestrzeń publiczna.

ABSTRACT

The thesis is devoted to the problem of low share of practical classes compared to theoretical classes during the artistic and architecture studies. The iconic Bauhaus school has been analyzed, which, based on teamwork and the combination of theoretical and practical work, developed a model which is a recipe for today's dynamically developing requirements of the labor market, where specialization in various fields and flexibility turns out to be highly attractive. The following thesis contains an analysis of space and functions of the Bauhaus School in Dessau. The results of this analysis serves as a guideline for creating buildings with similar functions.

The rest of the work is devoted to the environmental challenge, which prompts reflection on the role of the artist-architect in the process of eliminating the negative impact of man on the environment. The idea of *upcycling* has been presented, which, assuming the material reuse, is used in various fields. In architecture and urban planning as the adaptation of architectural objects and the condensation of urban structures, in design by giving a second life to used everyday objects.

The last part of the work is devoted to the analysis of the chosen project area - the Lower Town in Gdańsk.

The last part of the work contains the analysis of the district in which the project site is located - the Lower Town in Gdańsk. Despite its attractive location close to the city center, its unique character and history, this district is separated from the rest of the city, which affects its long-term degradation.

In that chapter the historical context of the district has been outlined, together with analyzes of revitalization plans. The main slogan of these plans became "Revitalization by Art". As a result of these analyzes and previous assumptions, the plot located on the Miś Bastion has been chosen as a project site. The context of the plot, the communication system, public spaces, green areas and legal guidelines were analyzed to determine the directions of further design work. The project aims to create a friendly public space in the current chaotic and degraded bastion space, as well as adaptation of post-industrial architectural buildings for new functions related to art and culture.

Keywords: postindustrial areas, Lower City in Gdańsk, revitalization, adaptation, upcycling, coworking, art and craft school, craftsmanship, ecology, fortifications, public space.

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP I CEL PRACY	4
2. STUDIUM PROBLEMU.....	5
2.1. Współczesne wyzwania artysty-architekta	5
2.2. Wyzwanie edukacyjne	5
2.2.1 Rola praktyki w edukacji artystycznej – idee Bauhausu kontra współczesność.....	5
2.2.2 Analiza przestrzenno-funkcjonalna budynku szkoły Bauhausu w Dessau	6
2.3. Wyzwania środowiskowe	7
2.3.1 Dane statystyczne, szanse i zagrożenia	7
2.3.2. Projektowanie w duchu zasady „3R”	7
2.3.3. Gospodarka zamkniętego obiegu (cyrkularna)	8
2.3.4. Adaptacja budynku jako upcycling architektury i przestrzeni	9
2.4. Rzemiosło w opozycji do masowej produkcji.....	9
2.4.1 Renesans rzemiosła	10
2.4.1. Przykłady adaptacji poindustrialnych budynków na organizacje z nurtu „Nowego Rzemiosła”, czyli przestrzeni zrzeszających artystów i rzemieślników	10
2.5. Przykłady rewitalizacji terenów dawnych fabryk przemysłowych.....	13
2.5.1. Lx Factory, Lizbona	13
2.5.2. OFF Piotrkowska, Łódź.....	14
2.6. Podsumowanie i wprowadzenie do koncepcji.....	15
3. ANALIZA LOKALIZACJI	16
3.1. Wybór lokalizacji.....	16
3.2. Analizy w skali dzielnicy - Dolne Miasto w Gdańsku	17
3.1.1. Rys historyczny	17
3.2.2. Stan obecny, problemy społeczne oraz plany rewitalizacyjne	17
3.2.3. Rewitalizacja sztuką	18
3.3 Analizy urbanistyczne obszaru Dolne Miasto.....	19
3.3.1. Analiza komunikacji oraz transportu miejskiego	19
3.3.2. Analiza funkcji i typów zabudowy	20
3.3.3. Analiza obiektów objętych ochroną konserwatorską	20
3.3.4. Analiza przestrzeni publicznych	21
3.3.5. Analiza zieleni.....	22
3.3.6 Analiza układu kompozycyjnego	22
3.4. Analizy w skali wybranego terenu - Bastion Miś	23
3.2.1. Historia.....	23
3.2.2. Stan obecny	23
3.2.2. Uwarunkowania i wytyczne prawne	25
3.2.3. Struktura własnościowa.....	25
3.2.4. Proponowane przeznaczenie budynku przez firmę LPP.....	25
3.5. Wnioski z analiz i główne wytyczne projektowe	25
3.5.1. Sytuacja w skali dzielnicy po zrealizowaniu założeń projektowych	26
4. OPIS PROJEKTU	29
4.1. Przedmiot i zakres opracowania	29
4.2. Idea	29
4.3. Opis koncepcji architektonicznej	30
4.3.1. Zagospodarowanie terenu	30
4.3.2. Założenia architektoniczne	30
4.3.3. Program funkcjonalny	31
4.3.4. Zagadnienia przeciwpożarowe	34
4.3.5. Instalacje	34
4.3.6. Parametry zabudowy	34
4.3.7. Zestawienie pomieszczeń	35
4.3.8. Rozwiązania konstrukcyjne i materiałowe	37
4.3.9. Docieplenie budynku	38
4.3.10 Dostępność dla osób niepełnosprawnych	38
WYKAZ LITERATURY	39

1. WSTĘP I CEL PRACY

We współczesnym, dynamicznie rozwijającym się świecie edukacja wymaga interakcji pomiędzy różnymi dziedzinami nauki i co za tym idzie, różnymi grupami ludzi. System edukacyjny bazuje na założeniach wypracowanych lata temu i obecnie zdaje się nie nadążać za ciągle zmieniającymi się wymaganiami rynku pracy, wyzwaniem zwanymi z postępem technologicznym i kryzysem klimatycznym.

Problem ten widoczny jest szczególnie na uczelniach artystycznych. Kształcenia na tych kierunkach podejmują się często osoby kreatywne, które, poza wiedzą teoretyczną, powinny mieć zapewniony indywidualny rozwój i możliwość praktykowania wybranej specjalizacji. Ilość zajęć praktycznych na obecnych uczelniach, w porównaniu z ilością zajęć teoretycznych, jest niestety znikoma. Co więcej, kierunki artystyczne często prowadzą do podejmowania przez absolwentów indywidualnej twórczej praktyki zawodowej. Bardzo ważne zatem jest przygotowanie studentów, już na etapie kształcenia, do wyzwań, z jakimi mogą się spotkać po ukończeniu edukacji. Sposobem na zapewnienie odpowiedniego praktycznego i teoretycznego rozwoju jest integracja i współpraca społeczności studenckiej z osobami aktywnie działającymi w zawodzie. Taka kooperacja może skutkować daleko idącymi korzyściami obydwu stron. Problemem w realizacji takich założeń jest obecna izolacja środowiska akademickiego od pracodawców.

Kolejną istotną kwestią jest bardzo niski udział edukacji o tematyce ekologicznej. Pogorsząca się kondycja planety skłania do refleksji nad postawą jaką powinien przyjąć artysta-architekt w dobie kryzysu klimatycznego. Coraz bardziej popularny staje się styl życia „zero waste”, jednak całkowita zmiana konsumpcyjnych nawyków społeczeństwa jest ogromnym wyzwaniem. Jednym ze sposobów na ograniczenie negatywnego wpływu człowieka na środowisko jest promocja, zapomnianych dzisiaj, wartości cechujących wyroby rzemieślnicze. Może to przyczynić się do ograniczenia produkcji odpadów powstałych poprzez nieprzemysłane zakupy masowo produkowanych dóbr.

W pracy podjęto próbę rozwiązania wyżej wymienionych problemów za pomocą opracowania alternatywnego modelu szkoły łączącej przestrzeń biurową ze szkołą rzemiosła artystycznego, opierającą się na idei upcyclingu¹. W celu nawiązania do idei upcyclingu również w architekturze, podjęto decyzję o realizacji opracowanego modelu funkcjonalnego na przykładzie adaptacji zespołu budynków na Dolnym Mieście w Gdańsku.

Mam nadzieję, że moja praca stanie się inspiracją dla innych instytucji na wdrożenie opracowanych przeze mnie metod łączenia różnych dziedzin pracy i edukacji z postawą proekologiczną.

¹ Pojęcie użyte po raz pierwszy przez Riemanna Verлага w latach 90' XX wieku, definiuje formę wyższą od recyklingu. Zakłada nie tylko ponowne wykorzystanie odpadu, ale również dodanie mu wartości będącej wyższą od pierwotnej. Termin ten początkowo wykorzystywany był podczas

przetwarzania odpadów głównie w formie zużytych opakowań na przedmioty codziennego użytku. Obecnie termin ten zyskał taką popularność, że nosi miano osobnego nurtu w sztuce, wzornictwie, architekturze i architekturze wnętrz.

2. STUDIUM PROBLEMU

2.1. Współczesne wyzwania artysty-architekta

Architekt jako zawód zaufania publicznego staje przed wyzwaniem projektowania w odpowiedzi na obecne złożone problemy środowiskowe, społeczne oraz przestrzenne w kształtowaniu współczesnych miast. We współczesnym świecie jednym z bardziej naglących problemów są drastyczne zmiany klimatyczne spowodowane w dużej mierze przez nie ekologiczne budownictwo². Jediną szansą na poprawę tej sytuacji jest wprowadzenie i przyjęcie przez projektantów nowego nurtu architektonicznego, którego główną wytyczną stanie się etyczne podejście wobec środowiska.

W celu doprowadzenia do kluczowych zmian w postawie projektantów niezbędne jest promowanie budownictwa ekologicznego, mającego na celu zwiększanie świadomości oraz uwrażliwienie przyszłych i obecnych projektantów na skutki, jakie wywołują ich decyzje projektowe. Kluczową rolę w kształtowaniu nowych pokoleń architektów świadomych, oczekujących na nich we współczesnym świecie wyzwań, odgrywać będzie zatem edukacja.

Dodatkowo, obecny system edukacyjny na kierunkach artystycznych i architektonicznych musi zmierzyć się nie tylko z problemem globalnego kryzysu klimatycznego, ale również z nieustannie zmieniającymi się wymaganiami dynamicznego rynku pracy.

2.2. Wyzwanie edukacyjne

We współczesnym, dynamicznie rozwijającym się świecie edukacja wymaga interakcji pomiędzy różnymi dziedzinami nauki, a co za tym idzie, różnymi grupami ludzi. Świat ulega ciągłym zmianom, a system edukacyjny zdaje się za nimi nie nadążać. Z tego względu w dzisiejszych czasach cele i rola edukacji powinny zostać na nowo przemyślane i ukształtowane.

²Opisane obszernie w raportach Green Building Council (https://www.worldgbc.org/sites/default/files/UNEP%20188_GABC_en%20%28web%29.pdf, dostęp: 01.2020)

³ Walter Gropius – niemiecki architekt modernistyczny, założyciel i pierwszy dyrektor szkoły Bauhausu, przedstawiciel stylu międzynarodowego w architekturze

2.2.1 Rola praktyki w edukacji artystycznej – idee Bauhausu kontra współczesność

W 2019 roku obchodzona była setna rocznica założenia szkoły Bauhausu. Skłania to do refleksji nad rolą i skutkami działalności tej szkoły we współczesnym świecie designu i architektury.

Świadectwem roli szkoły Bauhausu jest ilość i jakość dzieł wykonanych podczas krótkiego i burzliwego okresu funkcjonowania szkoły Waltera Gropiusa³. W ciągu niespełna czternastu lat istnienia (1919-1933), niemiecka szkoła rzemiosła artystycznego pozostawiła po sobie wiele ikonicznych projektów odzwierciedlających idee modernizmu. Jednocześnie w sposób nowatorski zostały przemyślane i wypracowane idee systemu edukacyjnego, bazującego na idei łączenia różnych dziedzin sztuki jako niezbędnych i uzupełniających się komponentów pracy twórczej. Szkoła ta poza holistycznym podejściem do łączenia wielu dziedzin sztuki wskazała kierunek mówiący o tym jak ważna jest praktyka w procesie twórczym studentów. System nauczania oparty na idei Waltera Gropiusa miał kłaść nacisk przede wszystkim na pracę zespołową, gdzie ścisła współpraca artystów miała doprowadzić do realizacji wspólnej wizji⁴.

Kolejnym przełomowym założeniem zastosowanym w szkole bauhausowskiej było zniesienie bariery pomiędzy uczniami a wykładowcami. Studenci i profesorowie pracowali razem w szkolnych warsztatach, realizując wspólne wizje artystyczne. Według idei Waltera Gropiusa każdy artysta musi być rzemieślnikiem⁵.

Obecny system dydaktyczny, stosowany na uczelniach artystycznych i architektonicznych w Polsce, różni się w zdecydowanej mierze od tego wypracowanego za murami szkoły Bauhausu.

W raporcie ogólnym „Badań Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych”, powstałym w ramach porozumienia Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego⁶, wzięło udział piętnaście spośród dziewiętnastu polskich publicznych uczelni o kierunkach artystycznych. Zostały w nim przedstawione opinie absolwentów na temat zadowolenia z zakresu wiedzy zdobytej podczas studiów oraz sugerowanych kierunków poprawy czy doskonalenia oferty dydaktycznej uczelni.

⁴ Pisze o tym szeroko w „*Bauhaus Manifesto and Program*”, Walter Gropius, Weimar, 1919

⁵ Jedno z założeń opisywanych w „*Bauhaus Manifesto and Program*”, Walter Gropius, Weimar, 1919

⁶ „*Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny z badań ilościowych*”, E. Bogacz-Wojtanowska, P. Hojda, M. Lenzion, S. Wrona, B. Siorek, Kraków, 2017

Według raportu „najslabiej swą wiedzę i umiejętność oceniają absolwenci po studiach plastycznych, gdzie więcej było tych wychowanków, którzy negatywnie oceniali swoją wiedzę, niż tych którzy oceniali ją pozytywnie.”⁷

Absolwenci zapytani o to w jaki sposób poprawiliby jakość systemu dydaktycznego na kierunkach związanych z architekturą i sztuką odpowiedzieli, że „[...] Najważniejsze zmiany [...] , winny odnosić się do działań aktywizujących studentów w obszarze pracy i zatrudnienia. „[...] wśród proponowanych zmian najczęściej postulowano, że uczelnie powinny zwiększyć częstotliwość i jakość kontaktu z potencjalnymi pracodawcami, dostosowywać programy studiów do praktyki zawodowej oraz wprowadzić do programu studiów przedmioty na temat prowadzenia działalności artystycznej.”⁸

Ponadto, „Absolwenci uczelni artystycznych uważali, że uczelnie powinny zadbać o nawiązywanie i rozwój współpracy z innymi instytucjami kultury[...] potencjalnymi pracodawcami i klientami, [...] Skupiano się na temacie zdobywania i ulepszania umiejętności praktycznych, potrzebnych do podjęcia pracy po studiach. Tym samym zauważano, że po skończeniu studiów wychowankowie mają braki w wiedzy i kompetencjach, które utrudniają lub uniemożliwiają im podjęcie i wykonywanie pracy zawodowej.”⁹

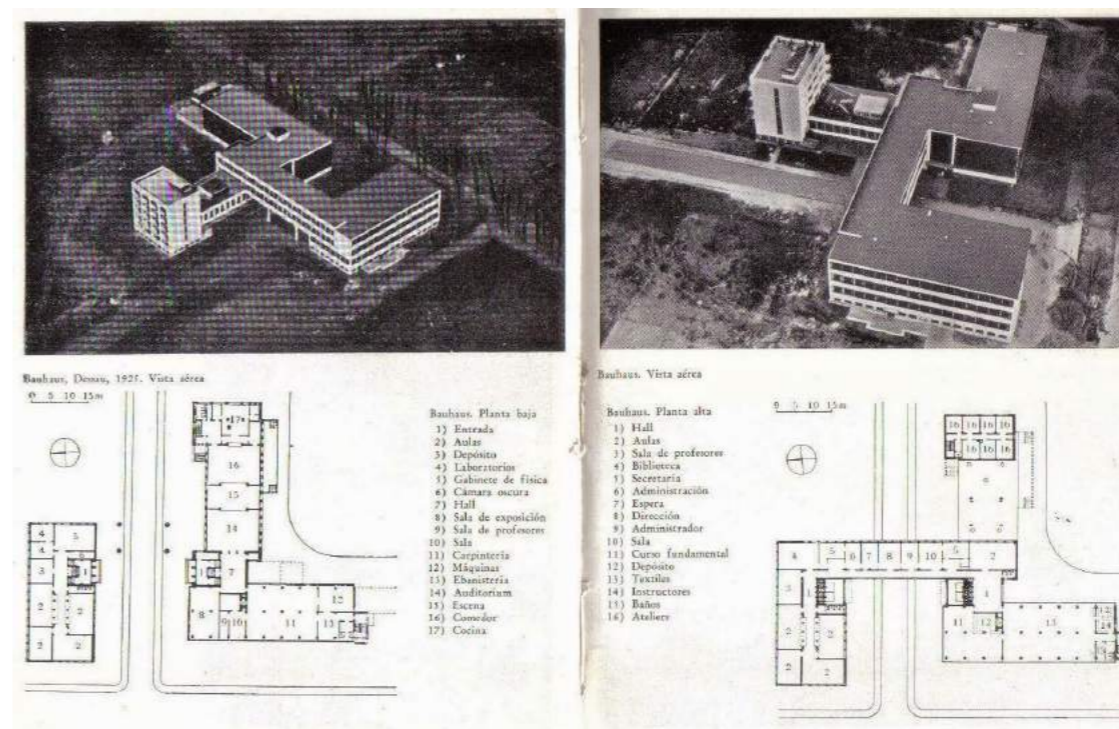
Z analizy wyników „Badań Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych” wywnioskować można, że studenci współczesnych kierunków artystycznych związanych z designem i architekturą w Polsce nie są odpowiednio przygotowywani do wymagań czekających ich na rynku pracy. Szanse na poprawę tej sytuacji ma wprowadzenie zmian w programie dydaktycznym za pomocą zwiększenia liczby zajęć praktycznych oraz częstotliwości i jakości kontaktu z potencjalnymi pracodawcami.

Biorąc pod uwagę wyżej wymienione idee szkoły bauhausowskiej oraz wnioski z Raportu, nasuwa się myśl, że być może zaadoptowanie idei Waltera Gropiusa z początku XX wieku do współczesnego systemu edukacji artystycznej i architektonicznej, miałyby szanse pozytywnie wypłynąć na jakość kształcenia i zadowolenie przyszłych absolwentów szkół architektonicznych i artystycznych zarówno w Polsce, jak i na świecie.

⁷ „Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny z badań ilościowych”, E. Bogacz-Wojtanowska, P. Hojda, M. Lenzion, S. Wrona, B. Siorek, Kraków, 2017, s. 8

⁸ *Ibidem*, s. 8

2.2.2 Analiza przestrzenno-funkcjonalna budynku szkoły Bauhausu w Dessau

Rys. 1.1 Skan z książki obrazujący rzuty pierwszej i drugiej kondygnacji szkoły Bauhausu w Dessau z opisem poszczególnych pomieszczeń. (Giulio Carlo Argan „Walter Gropius & The Bauhaus Italian Modern Design Book”, 1957)

Bardzo dobrym przykładem rozplanowania przestrzeni funkcjonalnych w Szkole Bauhausu jest budynek szkoły w Dessau. O jego szczególnym znaczeniu (względem budynków w Weimarze oraz Berlinie) świadczyć może fakt, że otwarte we wrześniu 2019 roku Muzeum Bauhausu zlokalizowane zostało właśnie w Dessau.

Budynek szkoły Bauhausu w Dessau zbudowany został pod kierownictwem Ernsta Neuferta¹⁰ w 1925 roku. Składa się z pięciu skrzydeł, które dzielą układ funkcjonalny budynku. W ustawionym wzdłuż głównej ulicy skrzydle zlokalizowane są warsztaty stolarskie, tkackie oraz metaloplastyczne. W kolejnym, dwukondygnacyjnym skrzydle łączącym skrzydło warsztatowe z

⁹ *Ibidem*, s. 8

¹⁰ Ernst Neufert – niemiecki architekt, autor „Podręcznika do projektowania architektoniczno-budowlanego”, student Szkoły Bauhausu w Weimarze od 1919 roku i później nauczyciel w Szkole Bauhausu w Dessau

innymi częściami budynku, mieszczą się pomieszczenia administracyjne oraz sale wykładowe. Na przedłużeniu skrzydła administracyjnego ulokowane są pomieszczenia klasy do pracy studentów oraz biblioteka. Najwyższą częścią budynku jest tzw. „dom-atelier”, który funkcjonuje jako atelier artystyczne oraz zapewnia funkcje mieszkalną w postaci akademika dla uczniów szkoły. Ostatnie skrzydło pełni funkcję łącznika pomiędzy domem atelier oraz częścią warsztatowo-szkolną. Mieści ono w sobie przestrzenie wspólne takie jak aula, audytorium i stołówka.

Parter budynku łączy funkcje ogólnodostępne z pracowniami rzemieślniczymi. Reprezentacyjna strefa wejściowa, przestrzeń ekspozycyjna, stołówka oraz audytorium stanowią część publiczną, a przestrzenie takie jak stolarnia wraz z pomieszczeniami towarzyszącymi, laboratoria oraz sale naukowe należą do części szkolnych pracowni.

Główne skrzydło Szkoły Rzemiosła Artystycznego i Technicznego wyposażone jest w mniejsze sale do pracy naukowej takie jak laboratoria i sale wykładowe. W część administracyjnej znajdują się takie pomieszczenia jak sekretariat, gabinet profesorów, dyrekcja oraz biblioteka. Na parterze, w skrzydle pracowni rzemieślniczych, znajduje się pracownia stolarska wraz z pomieszczeniami towarzyszącymi. Nad nimi zlokalizowana jest pracownia tkacka oraz na najwyższym, trzecim piętrze, warsztaty metaloplastyczne.

Czystość funkcjonalna projektu została zapewniona dzięki podziałowi przestrzeni względem jej przeznaczenia. Podział na osobne skrzydła jest przykładem planowania przestrzeni w duchu funkcjonalizmu, który był jedną z przewodnich idei wprowadzonych przez Waltera Gropiusa.

2.3. Wyzwania środowiskowe

2.3.1 Dane statystyczne, szanse i zagrożenia

W dzisiejszych czasach jednym z głównych wyzwań cywilizacyjnych są zmiany klimatyczne spowodowane przede wszystkim nadmierną produkcją odpadów oraz emisją dwutlenku węgla. Według danych statystycznych aż 1/3 produkowanych odpadów pochodzi z sektora budowlanego, co stawia go na pierwszym miejscu w rankingu najmniej przyjaznych środowisku¹¹.

„It's time for architects to choose ethics over aesthetics”¹²

¹¹ European Commission, Energy Performance in Buildings Directive; press release 17/04/2018; https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_18_3374, 10.01.2020

¹² Christine Murray, *„It's time for architects to choose ethics over aesthetics”*, <https://www.dezeen.com/2019/03/28/opinion-christine-murray-climate-change/>, 1.06.2019

Christine Murray, redaktor naczelna The Architectural Review oraz The Architects' Journal, w swoim artykule zatytułowanym „Najwyższy czas, żeby architekci wybrali etykę ponad estetykę” (z ang. „It's time for architects to choose ethics over aesthetics”) wzywa architektów do większego zainteresowania się problemami klimatycznymi, wskazując na to jak wiele zależy od wyborów podejmowanych przez przyszłych i obecnych projektantów. Murray pisze, że według UK Green Building Council, ponad 55% emisji dwutlenku węgla jest zależne od doboru materiałów budynku, nie licząc kolejnych 10%, które zostaje zużyte na ich transport. Aż 20% emisji dwutlenku węgla może zostać wyeliminowane poprzez dobór materiałów bardziej przyjaznych środowisku i nadającym się do ponownego wykorzystania, a 14.5% poprzez wybranie metod prefabrykacji i montażu poza terenem budowy.

W swoim artykule Murray podważa jedną z trzech podstawowych witurwiańskich cech architektury – trwałość.

“What is the point of firmness, commodity and delight in the face of crop failure, nothing to drink, or breathe? [...] What matters is now, not whether your stone facade is still standing at the fall of mankind.”¹³

Trwałość budynków i materiałów, z jakich są one wykonane, szacowana jest na okres od 50 do 100 lat. Przez ten czas często kilkakrotnie zmienia się sposób użytkowania obiektu podyktowany zmiennymi potrzebami jego użytkowników, nowymi standardami technicznymi czy po prostu innymi trendami projektowymi. Oznacza to, że budynki często kończą swoją funkcjonalną żywotność na długo przed utratą trwałości materiału, z którego są wykonane. Fasada i konstrukcja budynku, która będzie przyjazna środowisku, będzie zatem charakteryzowała się łatwością w demontażu, mobilnością oraz możliwością poddania recyklingowi materiałów, z których zostanie wykonana.

2.3.2. Projektowanie w duchu zasady „3R”¹⁴

Dobór odpowiednich materiałów, które nie będą miały negatywnego wpływu na środowisko nie musi oznaczać utraty estetyki i piękna, o którym wspomniała Christine Murray. Świadomość ilości śladu węglowego koniecznego do wyprodukowania, przetransportowania, montażu oraz utylizacji danego materiału sprawi, że projekty zostaną wzbogacone o dodatkową wartość -

¹³ *Ibidem*, 1.06.2019

¹⁴ Zasada 3R odnosi się do trzech angielskich słów: reduce, reuse, recycle.

środowiskową. Dynamiczny postęp technologiczny pozwoli na produkcję większej ilości materiałów przyjaznych środowisku, uwalniając architektów od konieczności wyboru pomiędzy estetyką i etyką. Zachowanie balansu pomiędzy tymi dwoma wartościami będzie świadczyć o świadomym ekonomicznie, ekologicznie i społecznie projektowaniu.

2.3.3. Gospodarka zamkniętego obiegu (cyrkularna)

Większość gałęzi gospodarki funkcjonuje obecnie według systemu linearnego. Charakteryzuje się on w skrócie modelem „wydobyć – wyprodukować – użyć - wyrzucić”¹⁵. Model taki jest wysoko odpadogenny, gdyż nie przewiduje dalszych losów odpadów wytworzonych podczas tego procesu, w którym odpad jest traktowany jako ostatni etap cyklu. W świecie, gdzie wytwarza się około 11 milionów ton odpadów rocznie system ten jest nie tylko nieefektywny pod względem ekonomicznym, ale przede wszystkim ma bardzo negatywny wpływ na kondycję środowiska naturalnego.

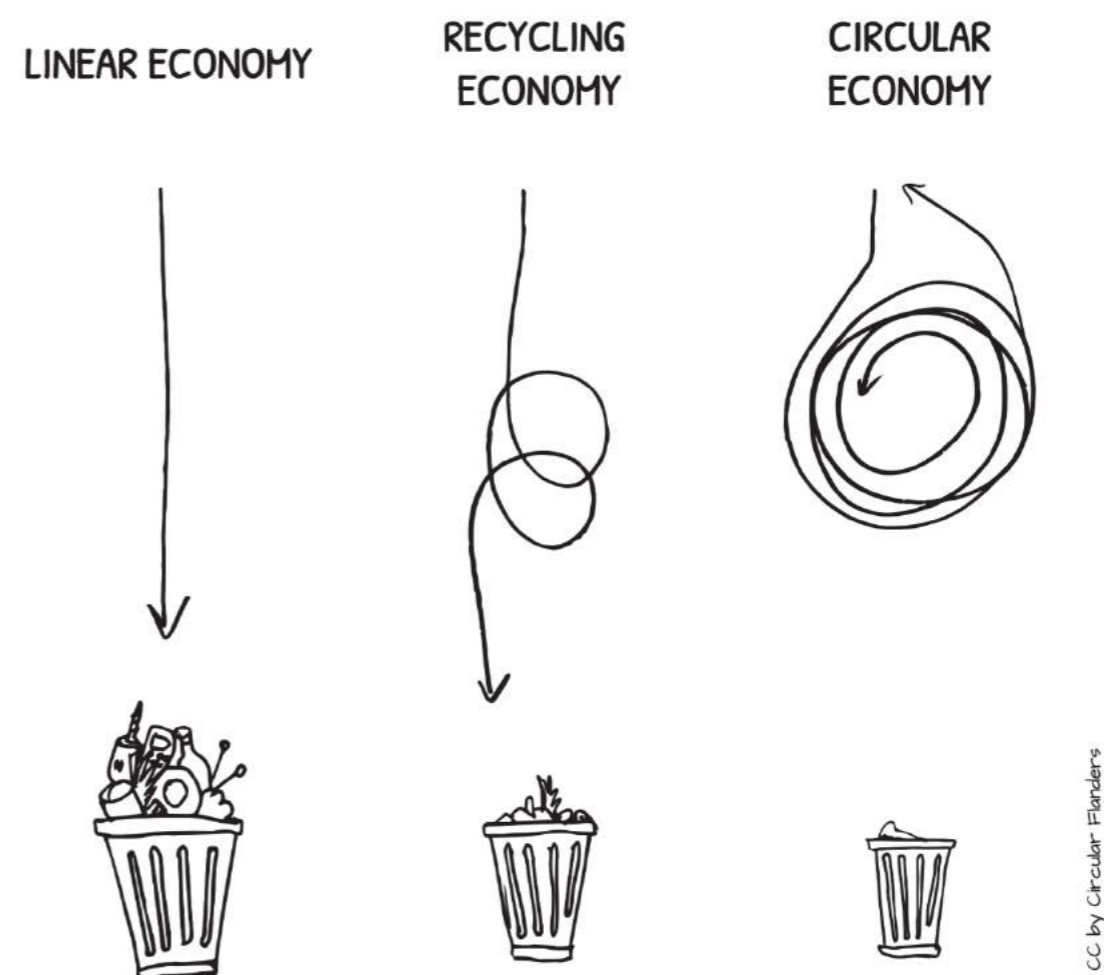
W przeciwieństwie do tego modelu, gospodarka cyrkularna¹⁶ zakłada produkt jako jeden z etapów cyklu życia. Projektowanie w systemie obiegu cyrkularnego ma za zadanie „zamknąć” system linearny nadając ówczesnym odpadom możliwość ponownego ich wykorzystania, zmieniając bezwartościowy odpad w surowiec wtórny. Rola projektanta w sytuacji przejścia z modelu liniowego na model cyrkularny okazuje się kluczowa i musi być zaplanowana już w początkowych etapach tworzenia projektu. Istotne jest przemyślenie jaki wpływ inwestycja będzie miała na środowisko w każdej fazie życia budynku: od pozyskania surowców, przez przetransportowanie, wyprodukowanie, utrzymanie budynku, aż po rozbiórkę. Ostatecznie odpad

¹⁵ Czynności określające funkcjonowanie systemu linearnego. Opisywane m.in. przez Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny w „Opinia (...) w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie możliwości zasobooszczędności w sektorze budowlanym”, 2015, s.1

nie występował w naturze od zawsze, tylko jest wynikiem działalności człowieka i skutkiem jego decyzji projektowych.

Rys. 1.2. Uproszczony schemat obrazujący różnice pomiędzy gospodarką linearną, recyklingiem oraz gospodarką cyrkularną. (<https://medium.com/@changePilots/what-can-design-do-for-circular-economy-9c8e00b36e09>, dostęp: grudzień 2019)

Kultura konsumpcyjna nieustannie skutkuje produkcją nowych, często charakteryzujących się niską jakością produktów, gdzie bardziej liczy się ilość niż jakość. Z problemem tym boryka się

¹⁶ Gospodarka charakteryzująca się minimalizacją produkcji odpadów poprzez tworzenie zamkniętej pętli i wykorzystywanie odpadów jako surowiec.

również branża budowlana. Popularnym ostatnio działaniem jest masowa budowa osiedli deweloperskich poza centrami miast przyczyniająca się do tzw. „urban sprawl”¹⁷, czyli rozlewaniem się miast poza jego granice. Zjawisko to ma daleko idące negatywne skutki przestrzenne, społeczne, ekonomiczne i ekologiczne. Inwestorom zależy na szybkim i tanim budownictwie, dlatego często wykorzystywane są powtarzalne rozwiązania projektowe w zupełnie różnych lokalizacjach. Nie uwzględniają one jednak miejscowych uwarunkowań urbanistycznych, jak i mogą wymagać częstych przyszłych remontów ze względu na niedokładne i pośpieszne wykonawstwo. Jednym ze sposobów walki z rozlewaniem się centrów miast na przedmieścia jest rewitalizacja ścisłej przestrzeni miejskiej, mająca za zadanie uatrakcyjnić dzielnice i zapobiec emigracji mieszkańców. Jednym ze sposobów rewitalizacji jest adaptacja historycznych struktur miejskich na współczesne funkcje.

2.3.4. Adaptacja budynku jako upcycling architektury i przestrzeni

„Upcycling” jest to pojęcie pochodne od powszechnie stosowanego pojęcia „recyklingu”. Recykling odnosi się do odzyskiwania surowców z produktów odpadowych i wykorzystanie ich do produkcji nowych. Myśląc szerzej, upcycling ma zastosowanie nie tylko w nadawaniu ponownego życia przedmiotom codziennego użytku, ale również obiektom architektonicznym lub nawet całym dzielnicom miejskim.

Szczególną formą upcyclingu jest adaptacja obiektów architektonicznych. Budynek tak, jak każdy produkt z czasem traci na swojej pierwotnej wartości. Dzieje się tak najczęściej w przypadku konieczności zmiany pierwotnej funkcji budynku, zbyt wysokiej eksploatacji materiałów, z których został wykonany lub po prostu ze względu na chęć przekształcenia danej działki zgodnie z nową wizją inwestora. Postępując według gospodarki linearnej „zużytego” budynku należałoby się pozbyć i zastąpić go nową współczesną wersją. Jednak zgodnie z zasadami gospodarki cyrkularnej budynek jako produkt, który zakończył swój uprzedni żywot zostanie zaadaptowany na nową funkcję, tym samym uzyskując kolejne życie.

Można wymienić wiele wad i zalet adaptacji historycznych obiektów. Do głównych mankamentów tego rozwiązania należy zły stan techniczny starych budynków i często konieczność

¹⁷ pol. eksurbanizacja - pojęcie powstałe w połowie XIX wieku, oznaczające niekontrolowane rozrastanie się zurbanizowanych obszarów miejskich na przedmieścia i obszary wiejskie. Związane jest z rewolucją przemysłową, wzrostem liczby ludności oraz popytem na nowe budownictwo deweloperskie. Prowadzi do zmniejszenia liczby ludności i degradacji centrów miast.

przeznaczenia dużego nakładu finansowego na przystosowanie historycznej architektury do współczesnych funkcji. Jedną z kluczowych zalet adaptacji jest dogęszczanie struktur miejskich, przyczyniających się do rewitalizacji całych dzielnic i walką z wcześniej wymienionym zjawiskiem „urban sprawl”. Kolejnym pozytywnym skutkiem adaptacji jest zachowanie tożsamości miejsca tzw. „genius loci”¹⁸, które odgrywa bardzo ważną rolę w edukacji i pozwala budować świadomość historyczną mieszkańców. Procesy adaptacyjne i rewitalizacyjne stają się „pomostem pomiędzy czasem przeszłym a współczesnością, stając się trwałym elementem ciągłości kulturowej”.¹⁹ Bardzo ważny jest również fakt iż, „Unikalność efektów rewitalizacji polega na powstawaniu architektury wielowarstwowej, w której przeszłość przenika się ze współczesnością, generując tym samym nieznaną do tej pory nową jakość architektoniczną.”²⁰

2.4. Rzemiosło w opozycji do masowej produkcji

Rzemiosło obecne było w strukturach miast europejskich już od czasów wczesnego średniowiecza. Najwcześniej rozwinęło się głównie kowalstwo i hutnictwo, lecz niedługo potem powstała szeroka gałąź pochodnych zawodów oferujących duży zakres usług. W czasach komunizmu, w Polsce umiejętności rzemieślnicze były bardzo cenione, a sami rzemieślnicy tytułowani mistrzami. Działo się tak głównie ze względu na małą ilość dostępnych towarów. Funkcjonowały wówczas zakłady, które głównie zajmowały się naprawą zużytych przedmiotów, których zamienników nie można było znaleźć na sklepowej półce.

Zawód rzemieślnika w swojej historii przechodził przez lepsze i gorsze momenty, lecz na przełomie XX i XXI wieku przeszedł niemal do fazy schyłkowej. Masowa produkcja, która przyszła wraz z rewolucją przemysłową pozbawiła warsztaty rzemieślnicze pierwotnej wartości i sprawiła, że pozornie zniknęły one z przestrzeni miejskiej. Rzemiosło nie było w stanie rywalizować z produkcją przemysłową ze względu na stosunek czasu, jakości i ceny wytwarzanych dóbr, oferujących możliwość wytworzenia niezliczonej ilości takich samych produktów. Przyczyniło się to do obniżenia jakości wykonywanych produktów, wynikającego z przeświadczenia, że zużyte produkty można łatwo zastąpić ich lepszym zamiennikiem. Doprowadziło to do obniżenia wartości i przywiązania

¹⁸ Genius loci – łac. „duch opiekuńczy danego miejsca”, związany z niematerialną wartością przestrzeni, wynikającą zarówno z przeszłych, jak i współczesnych zdarzeń. Tworzy indywidualną jakość danych miejsc. (nawiązanie do definicji K. Lenartowicz, 1997)

¹⁹ M. Gawdzik, *Transformacja zdekapitalizowanej przestrzeni poprzemysłowej – genius loci – źródło nowych struktur funkcjonalno-przestrzennych*, Gdańsk: Politechnika Gdańska, 2006, s. 128

²⁰ *Ibidem*, s. 137

człowieka do zakupywanych dóbr i zwiększenie popytu na masowo produkowane mało wartościowe, powtarzalne rzeczy²¹.

2.4.1 Renesans rzemiosła

Ostatnie lata pokazują jednak zwrot w tendencjach zakupowych konsumentów. W odpowiedzi na jednakowość i niską jakość produktów sieciowych, wyroby rzemieśnicze, przeżywają obecnie renesans. Wartości takie jak indywidualizacja, dobra jakość, trwałość, ręczne i dokładne wykonanie produktów stały się znowu nadrzędne. Jednym z głównych czynników wpływających na wytworzenie się tego typu mody na rzemiosło jest wzrastająca świadomość społeczeństwa względem negatywnych skutków, jakie masowa produkcja wywołuje na środowisko. Wątpliwa jakość masowo produkowanych wyrobów skłania do zadania sobie podstawowych pytań dotyczących pochodzenia materiałów, z których wykonane są przedmioty, ich wytrzymałości czy wpływu jakie mają one na zdrowie posiadacza.

Można więc zauważyć, że moda na wyroby rzemieśnicze zapoczątkowała zmiany w myśleniu o samym projektowaniu przedmiotów. Niegdyś rzemieślnicy działający w cechach głównie skupiali się na poprawnym wykonaniu produktu nie zważając na design czy trendy we wzornictwie ówczesnych czasów. Obecna fala określana mianem „nowego rzemiosła”²² ma na celu nie tylko przywrócenie rzemiosła ich dawnej, utraconej świetności, ale uatrakcyjnienie go o wartość świeżego i nowoczesnego designu, oferując świadomemu odbiorcy unikatową, funkcjonalną i ekologiczną alternatywę dla niebezpiecznych dla środowiska i słabych jakościowo produktów ze sklepów sieciowych.

Według prognoz trendów na 2019 rok zobrazowanych w formie mapy trendów autorstwa Natalii Hatałskiej²³, rzemiosło stanowi istotny wiodący trend społeczny.²⁴

²¹ Pisze o tym Małgorzata Herman (współzałożycielka stowarzyszenia NÓW. Nowe rzemiosło oraz współtwórczyni Projektu Pracownie) w artykule dla Magazyn Miasta, <http://magazynmiasta.pl/2019/10/01/nowe-rzemioslo/>, 01.10.2019

²² Nowe rzemiosło – zjawisko związane z powrotem do działalności rzemieśniczej, promujące i zraszające pracownie młodych rzemieślników. Charakteryzuje się połączeniem sprawdzonych metod wytwarzania z współczesną wiedzą i technologią.

2.4.1. Przykłady adaptacji poindustrialnych budynków na organizację z nurtu „Nowego Rzemiosła”, czyli przestrzeni zraszających artystów i rzemieślników

2.4.1.2. ExRotaprint, Berlin-Wedding

W 1989 drukarnia Rotaprint mieszcząca się w dzielnicy Berlin-Wedding upadła pozostawiając po sobie ponad 11.000 m.kw powierzchni w poindustrialnych budynkach zakładu. Przez ponad 15 lat poprzemysłowe budynki popadały w stan zaniedbania z powodu braku funduszy na ich modernizację. W 2004 roku dwoje artystów -Daniela Brahm i Les Schliesser – postanowili zaadaptować były kompleks drukarski na przestrzeń zraszającą artystów, projektantów oraz rzemieślników.

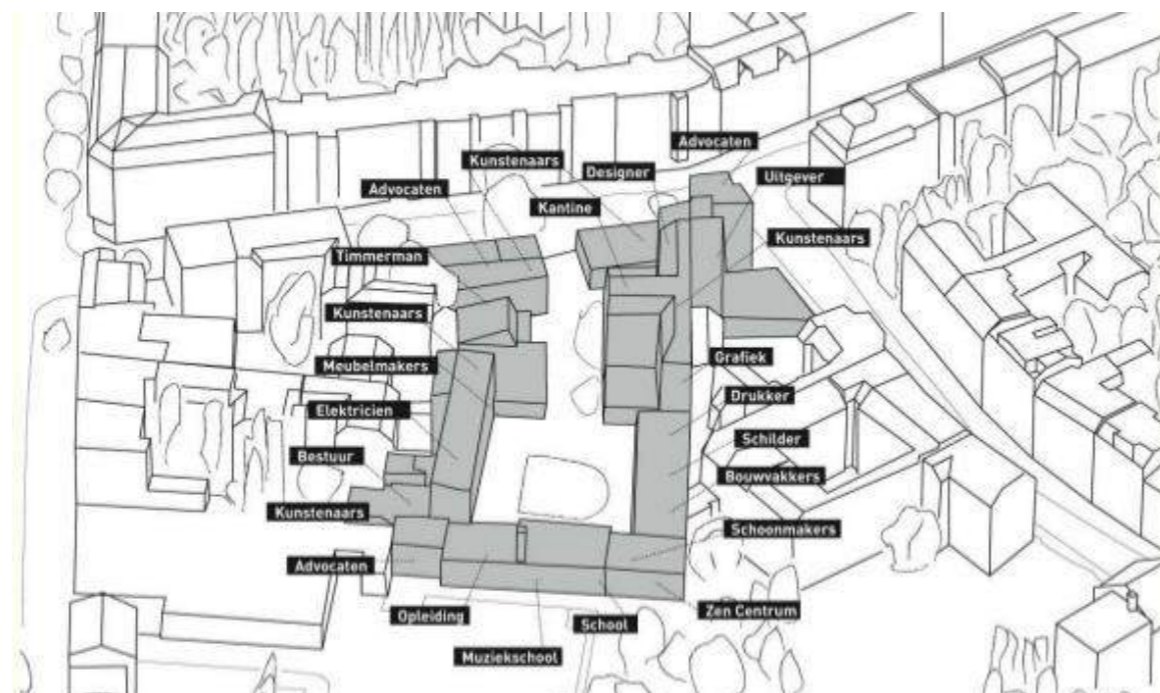

Rys 1.3.1 Budynek ExRotaprint – dobudowa (<https://www.exrotaprint.de/en/>, dostęp: 09.2019)

²³ Natalia Hatałska – autorka książki „Cząstko przyciągania”, analityk trendów, autorka bloga hatalaska.com

²⁴ Mapa trendów na 2019 rok, <http://hatalaska.com/wp-content/uploads/2019/02/mapa-trendow-infuture-2019-online.pdf>, 09.2019

W zmodernizowanej przestrzeni kompleksu ExRotaprint współistnieją ze sobą praca, sztuka oraz stowarzyszenia działające na rzecz lokalnej społeczności. Założono, że każda z tych funkcji będzie dzieliła przestrzeń byłej drukarni na trzy, zapewniając im zbliżoną do siebie powierzchnię. Znajdują się tam pracownie artystyczne, warsztaty stolarskie, pracownie malarskie, szkoła muzyczna, organizacje społeczne i przedsiębiorstwa. Połączenie w jednej instytucji różnych organizacji takich jak przedsiębiorstwa, pracownie artystyczne oraz organizacje społeczne pomaga tworzyć wielowarstwowy, otwarty i tolerancyjny obraz społeczeństwa. Instytucje społeczne aktywizują lokalną społeczność dzielnicy Wedding zapewniając nowe miejsca pracy, udział w różnego rodzaju warsztatach oraz pomoc społeczną. ExRotaprint oferuje szeroki wybór przestrzeni pod wynajem poczynając od warsztatów rzemieślniczych po biurka w przestrzeni co-workingowej²⁵. Cała organizacja funkcjonuje w systemie non-profit²⁶. Pieniądze z wynajmu powierzchni użytkowych wykorzystywane są na modernizację budynków oraz działania na rzecz polepszania działalności organizacji.

Rys. 1.3. Rozmieszczenie funkcji w budynku ExRotaprint (<https://www.exrotaprint.de/en/>, dostęp: 09.2019)

²⁵ Co-working oznacza wspólną przestrzeń zrzeszającą pracowników z różnych branż i firm

²⁶ Organizacje bazujące na systemie non-profit skupiają się na wspieraniu dobra publicznego ponad dobro prywatne i nie kierują się zyskiem materialnym.

2.4.1.3. KAOS, Berlin

KAOS w Berlinie jest przestrzenią co-workingową skupiającą w jednym miejscu ludzi związanych z branżą kreatywną, sztuką, dizajnem oraz mediami. KAOS jest skrótem od niemieckiego określenia "Kreative Arbeitsgemeinschaft Oberschöneweide" oznaczającego kooperatywę pracy wspólnej w dzielnicy Oberschöneweide. Organizacja ma swoją siedzibę w starym magazynie na wybrzeżu rzeki Sprewa blisko centrum miasta Berlin. W przestrzeni starego magazynu znajdują się artystyczne warsztaty rzemieślnicze, wydzielone studia oraz biura do pracy, przestrzeń wystawowa oraz wielofunkcyjna przestrzeń pozwalająca na organizację różnych wydarzeń kulturalnych. W elastycznej przestrzeni KAOS-u realizowane były projekty z zakresu product design²⁷, grafiki, projektowania i produkowania mebli, tkactwa, sitodruku, metaloplastyki, rzemiosła artystycznego, architektury, produkcji muzycznej oraz filmowej, fotografii, czy nawet browarnictwa. Planowane jest wyznaczenie przestrzeni na warsztat ceramiki, produkcji betonu. Obecnie oferta wynajmu biur do indywidualnej pracy obejmuje powierzchnie od 7 do 135m².

Rys. 1.4. Widok na główne wejście do poindustrialnego budynku, w którym mieści się organizacja KAOS (<https://kaosberlin.de/>, dostęp: 09.2019)

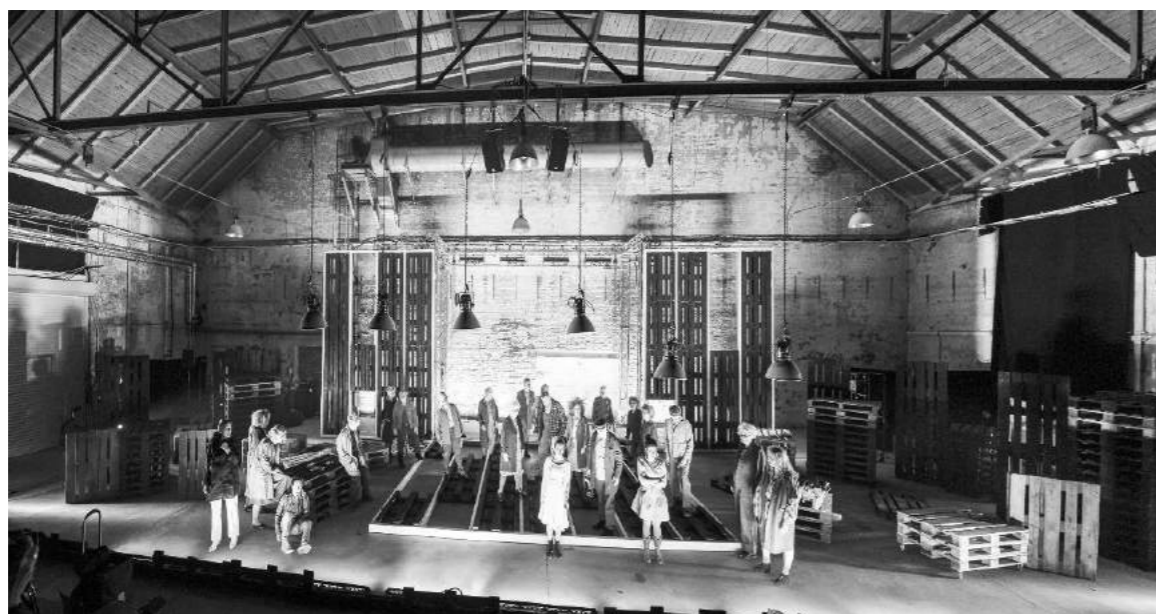
²⁷ Proces projektowania produktu w oparciu o wiedzę na temat zapotrzebowania i preferencji konsumentów

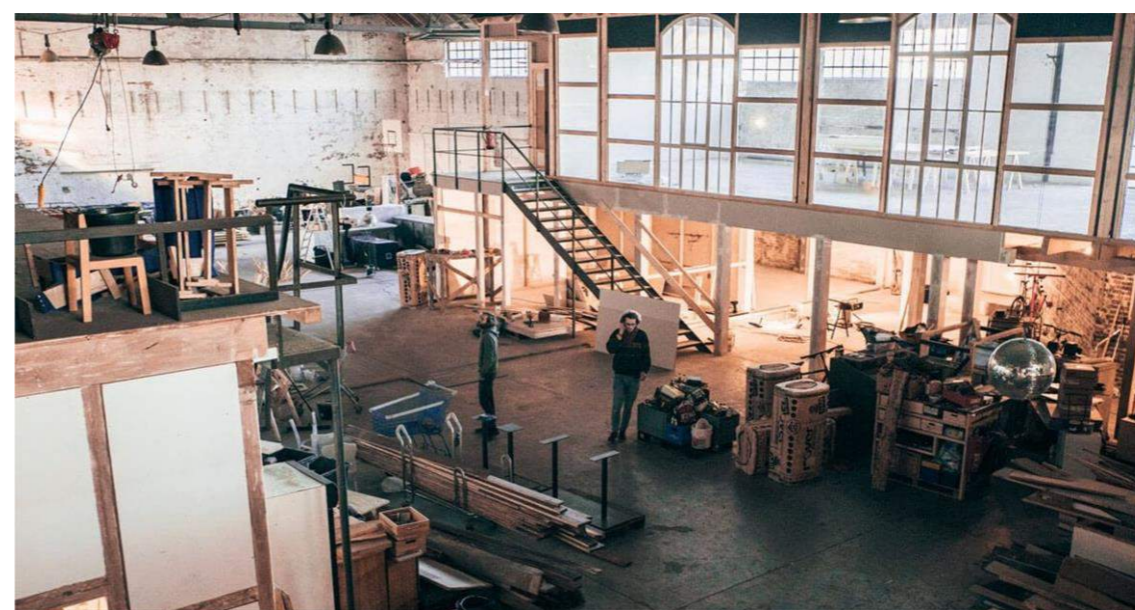
Rys. 1.5. Otwarta przestrzeń warsztatowa (<https://kaosberlin.de/>, dostęp: 09.2019)

Rys. 1.7. Wielofunkcyjna sala do organizacji wydarzeń kulturalnych (<https://kaosberlin.de/>, dostęp: 09.2019)

Rys. 1.6. Studio na wynajem o powierzchni 135m². (<https://kaosberlin.de/>, dostęp: 09.2019)

Rys. 1.8. Sala warsztatowa (<https://kaosberlin.de/>, dostęp: 09.2019)

W przestrzeni jednego z magazynów organizowane są cykliczne wydarzenia kulturalne związane ze sztuką lub konferencje. Poindustrialny charakter wnętrz starych budynków nadaje unikalności tej przestrzeni, przyciągając rzeszę interesariuszy, a w skutku, promując lokalną twórczość artystyczną.

2.4.1.4. Zakład Makerspace, Poznań

Polskim przykładem przestrzeni funkcjonującej w idei nurtu Nowego Rzemiosła jest „Zakład Makerspace” mieszczący się w niedalekiej odległości od centrum Poznania. Ideą Zakładu, podobnie jak wyżej wymienionych berlińskich przykładów, jest integracja lokalnych rzemieślników i majsterkowiczów. Zakład oferuje przestrzeń do pracy stolarskiej, metaloplastyki, druku 3d, ceramiki, przestrzeń co-workingowe oraz salę do organizacji wydarzeń. Przestrzeń zakładu podzielona jest na strefę czystą oraz brudną. W strefie brudnej znajduje się warsztat ślusarski oraz stolarski wraz z niezbędnymi maszynami i prysznicami. Do strefy czystej należą pozostałe pracownie tj. pracownia elektroniki, druku 3D, plotery, krawiectwo, tapicerstwo oraz studio fotograficzne. Zakład oferuje możliwość wykupienia abonamentu pozwalającego na korzystanie z wszystkich warsztatów przez określony okres czasu, cykliczne warsztaty z wybranej dziedziny oraz biurko na wynajem w cichej strefie co-workingowej.

2.5. Przykłady rewitalizacji terenów dawnych fabryk przemysłowych

2.5.1. Lx Factory, Lizbona

LX Factory powstało na gruntach dużego kompleksu „Companhia de Fiacao e Tecidos Lisbonense” czyli dawnych przędzalni i fabryk tekstyliów zlokalizowanych w dzielnicy Alcantara niedaleko centrum Lizbony. Kompleks fabryk powstały w 1846 roku był swojego czasu jednym z ważniejszych przedsiębiorstw w Portugalii. Z czasem przedsiębiorstwo upadało, a przestrzeń dawnego kompleksu tekstylnego była zajmowana przez różne mniejsze firmy m.in. drukarnie i przedsiębiorstwo przetwórstwa spożywczego. Wkrótce teren opustoszał i w jego miejscu planowano wybudować nową inwestycję deweloperską. Jednak ze względu na kryzys ekonomiczny panujący na początku XXI wieku w Portugalii plany te zostały wycofane i prywatny inwestor postanowił przeznaczyć poindustrialne budynki na funkcje użyteczności publicznej. W ten sposób w 2007 roku, po latach odizolowania, ta niewielka, atrakcyjna część miasta została otwarta dla społeczności pod postacią Lx Factory. To innowacyjne centrum wypełnione jest po brzegi kreatywną atmosferą napędzaną przez firmy i profesjonalistów z branż kreatywnych. Organizowane są wydarzenia w dziedzinach takich jak moda, multimedia, komunikacja, sztuka, architektura czy muzyka. W Lx Factory znajdują się wszelkiego rodzaju małe przedsiębiorstwa artystyczne promujące lokalne

Rys. 1.9. Pchli targ organizowany pomiędzy budynkami LX Factory (<https://lxfactory.com/en/lx-factory/>, dostęp: 09.2019)

Rys. 1.10. Biblioteka i księgarnia publiczna w LX Factory (<https://lxfactory.com/en/lx-factory/>, dostęp: 09.2019)

wyroby portugalskie, księgarnie, kawiarnie, jedne z lepszych restauracji z ekologicznym jedzeniem w Portugalii. Dodatkowo, główna brukowana ulica co niedziele wypełniana jest przez localesów i turystów podczas cieszącego się szerokim uznaniem pchlego targu.

Inwestycja ta znajduje się obecnie na liście „must-see” w stolicy Portugalii, przyciągając masy turystów wzmacniając wizerunek miasta na tle międzynarodowym. Prawdziwą jej wartość tworzy jednak fakt, że jest to przestrzeń bardzo chętnie odwiedzana przez lokalnych mieszkańców. Pozwala to tworzyć atrakcyjną i tętniącą życiem przestrzeń publiczną, wpływającą na wzmocnienie tożsamości tej poindustrialnej dzielnicy Lizbony. Dzięki popularności jaką cieszy się Lx Factory można śmiało stwierdzić, że rewitalizacja tej poprzemysłowej części miasta i przekształcenie jej na przestrzeń publiczną, zdecydowanie odniosło sukces. Ta otwarta niemal całą dobę przestrzeń staje się przykładem pozytywnych zmian jakie zachodzą w organizacji przestrzeni publicznych oraz jak pozytywne znaczenie w procesie rewitalizacyjnym mają przedsięwzięcia powiązane ze sztuką i branżą kreatywną. W tym momencie ciężko wyobrazić sobie inne funkcjonowanie tej przestrzeni, gdyby nie powstał pomysł na stworzenie Lx Factory. Genius loci tej przestrzeni jest wyraźnie odczuwalne, czego prawdopodobnie nie można by było powiedzieć po realizacji w tym samym miejscu zupełnie nowej inwestycji. Energia, która emanuje z tego miejsca wzmaga interakcje społeczne, sprawia, że mieszkańcy chętnie angażują się w wydarzenia kulturalne i są bardziej otwarci na zakładanie własnych przedsięwzięć.

2.5.2. OFF Piotrkowska, Łódź

OFF Piotrkowska to nazwa nadana przekształconemu terenowi dawnych fabryk tkackich znajdującym się w centrum miasta Łodzi. Powstałe w XIX wieku budynki Fabryki Wyrobów Bawełnianych zajmują teren 1,3 ha w centrum miasta. W połowie XX wieku znajdowało tam zatrudnienie ponad tysiąc osób. W 1989 roku transformacja ustrojowa spowodowała upadek fabryki włókienniczej zostawiając po sobie gigantyczne tereny bez określonej funkcji. W późniejszych latach przestrzeń ta była zagospodarowywana czasowo przez różne tymczasowe funkcje. W 2003 roku znalazł się inwestor, który wszedł w posiadanie opisywanych terenów. Pierwotnym planem projektowym było zrealizowanie na danym obszarze centrum biurowo-usługowo-handlowego zapewniającego takie usługi jak hotel, kluby, kino, biura, lofty i galerie handlowe. Plany te jednak zostały porzucone ze względu na kryzys gospodarczy i ogromne koszty inwestycji. Przestrzenie zaczęły więc być wynajmowane kolejno zainteresowanym organizacjom artystycznym, doceniającym wartość historycznej tkanki obszaru oraz atrakcyjną lokalizację. W ich ślad poszli właściciele lokali gastronomicznych i usługowych. Wkrótce przestrzeń OFF wypełniona była

ciekawymi lokalami, zyskując na popularności na tyle, że lokalnym usługom było ciężko obsłużyć wszystkich gości. Istotną cechą rewitalizacji tego obszaru jest to, iż tworzy on niezwykle atrakcyjną i chętnie odwiedzaną przestrzeń publiczną, a jednak dalej pozostaje prywatną inwestycją. Sukcesem tego przypadku jest udział społeczności lokalnych w budowaniu tożsamości miejsca. Dzięki temu powstała przestrzeń, która odpowiada na potrzeby mieszkańców, ponieważ jest przez nich samych tworzona. Partycypacja społeczna ma tutaj wpływ na kształtowanie charakteru miejsca. Można wywnioskować, że pierwotny plan realizacji na tym terenie centrum handlowo-usługowego nie odniósłby takiego sukcesu. Co więcej, architektura budynków OFF Piotrkowska nie uległa żadnym znacznym zmianom, co tylko nadaje tej przestrzeni autentyczności. Przykład powstania OFF Piotrkowska jest dowodem na istnienie inwestycji, na której jednocześnie skorzysta przedsiębiorca, mieszkaniec oraz miasto. Jest również dowodem na możliwość skutecznej rewitalizacji obszaru bez konieczności znacznej ingerencji w tkankę architektoniczną. Obecnie przestrzeń OFF Piotrkowska zajmowana jest przez pracownie architektoniczne, odzieżowe, łączące design, modę, grafikę i inne.

Rys. 1.11. Przestrzeń publiczna OFF Piotrkowska (<https://piotrkowskacenter.pl/>, dostęp: 09.2019)

2.6. Podsumowanie i wprowadzenie do koncepcji

Po przeanalizowaniu wyzwań współczesnego artysty-architekta można wyciągnąć wnioski odnośnie kierunku działań, które należy podjąć, aby móc im sprostać oraz wytycznych wskazujących na to jak powinna być kształtowana przestrzeń pełniąca taką funkcję.

Analiza funkcjonalna oraz przestrzenna szkoły Bauhausu pozwala na zdefiniowanie programu funkcjonalnego oraz zaprojektowanie odpowiednich przestrzeni, które łączyłyby w jednej instytucji pracę umysłową z pracą manualną, zapewniając studentom podłoże teoretyczne jak i również praktyczne. Międzynarodowy sukces Szkoły Bauhausowskiej jest dowodem na trafność jej założeń funkcjonalnych i może służyć jako inspiracja do kształtowania współczesnej edukacji artystycznej, bazującej głównie na podłożu teoretycznym. Mając wiedzę na temat zapotrzebowania studentów kierunków artystycznych na kreowanie i utrzymywanie więzi z przedsiębiorstwami, można wysunąć wniosek w jaki sposób wzbogacić program szkoły bauhausowskiej do współczesnych wymagań rynku pracy.

Wyzwanie ekologiczne nie jest wyborem, lecz koniecznością, z którą musi zmierzyć całe współczesne społeczeństwo. Biorąc pod uwagę jak negatywny wpływ na kondycję ekosystemów ma całe środowisko budowlane, bardzo ważna stanie się edukacja obecnych i przyszłych architektów i artystów na temat zmian jakie muszą zaistnieć w myśleniu i całym procesie projektowym. Rozważnym podejściem do planowania współczesnych miast jest dogęszczanie struktur miejskich, które wiąże się często z adaptacjami nieużytkowanych obiektów.

Nieekologiczne budownictwo jest aż i tylko 1/3 całości produkowanych odpadów²⁸. Na całą resztę ma ogromny wpływ niepochamowana konsumpcja charakteryzująca postawę obywateli XXI wieku. Na znaczne zmiany w tej postawie wpłynęła promocja popularnego w ostatnim czasie stylu życia ograniczającego produkcje odpadów. W idee tę wpisuje się popularyzacja wyrobów rzemieślniczych i kwestionowanie wyboru produktów z masowej produkcji. Jednak współczesne rzemiosło różni się pod wieloma względami od tego produkowanego w średniowiecznych cechach rzemieślniczych. Potrzebuje świeżego designu, a sam design nigdy nie stanie się funkcjonalny bez pierwiastka praktyki. Zgodnie z ideą Waltera Gropiusa każdy artysta musi posiadać umiejętności rzemieślnicze:

„Art itself cannot be taught, but craftsmanship can. Architects, painters, sculptors are all craftsmen in the original sense of the word. Thus it is a fundamental requirement of all artistic creativity that every student undergo a thorough training in the workshops of all branches of the crafts.”²⁹

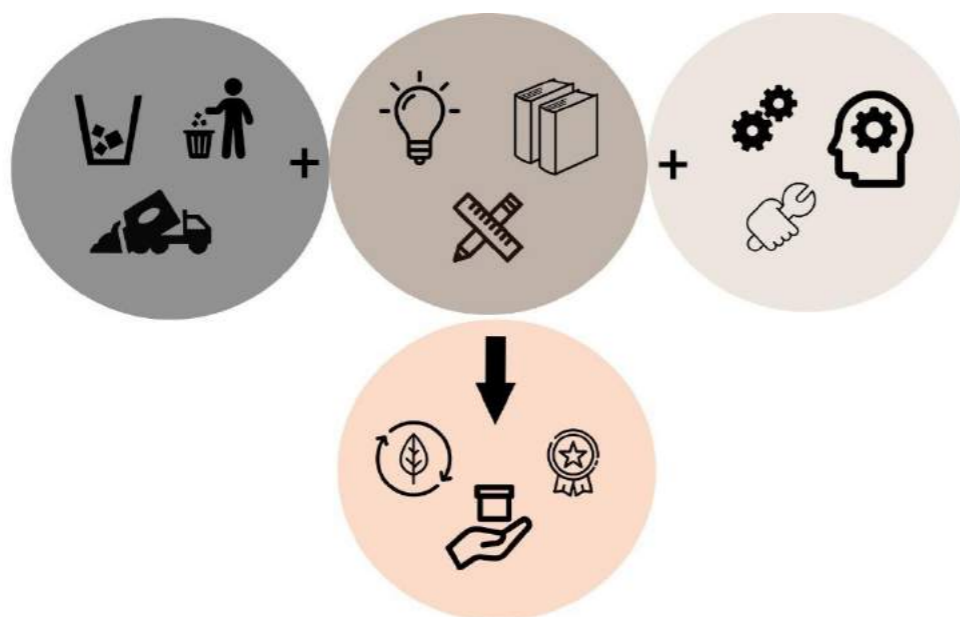
Przytoczone przeze mnie przykłady rewitalizacji dawnych terenów przemysłowych w Polsce i na świecie łączy niewątpliwie wspólny sukces. Dodatkowo można zauważyć, że ważną rolę w procesie rewitalizacyjnym każdego z tych przykładów odgrywa kultura i sztuka, które coraz częściej kojarzone są z procesami odnowy miejskiej. Po przeanalizowaniu wyżej wymienionych przykładów można wywnioskować, że sukces rewitalizacji bardzo często jest zależny od udziału funkcji publicznych i kulturowych. Okazuje się, że autentyczność historycznych dzielnic przemysłowych i atrakcyjność funkcji kulturotwórczych wzmagają aktywizację społeczną i tworzą tętniące życiem przestrzenie publiczne.

Niski udział praktyki w procesie edukacyjnym studentów kierunków związanych z sztuką i architekturą może zostać rozwiązany za pomocą wprowadzenia zajęć i przestrzeni pozwalających na wykonywanie manualnej pracy, jak i również poprzez zapewnienie kontaktu z przedsiębiorstwami artystycznymi już w czasie edukacji młodych artystów. Funkcje pozwalające na sprzedaż i promocję designerskiego rękodziela wpłyną pozytywnie na przemianę konsumenckiej postawy społeczeństwa, uświadamiając kupującym unikalność i trwałość wyrobów rzemieślniczych w porównaniu produkowanymi masowo przedmiotami. Dodatkowo, dzięki modnemu w ostatnich czasach stylowi życia „zero waste” społeczeństwo staje się coraz bardziej świadome jakie konsekwencje powodują ich decyzje zakupowe. Rezultatem tego trendu jest wzrost zapotrzebowania na niepowtarzalne wyroby artystyczne, które mają szansę stać się efektem nauczania według opisanego wcześniej systemu łączenia edukacji artystycznej z praktyką rękodziela.

Efektom połączenia energii, pomysłowości i zaplecza teoretycznego z praktycznymi rozwiązaniami rzemieślniczymi oraz współpracą student-przedsiębiorstwo może być powstanie funkcjonalnych i designerskich produktów. Dodatkowym atutem stanie się wykorzystanie surowców z odzysku, które nadadzą wyrobom unikalności, trwałości i naturalności.

²⁸ European Commission, Energy Performance in Buildings Directive; press release 17/04/2018; https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_18_3374, 10.01.2020

²⁹ Susanna Partsch, *Paul Klee, 1879-1940*, 2000, Garmany, Tashen, s. 47

Rys. 1.12. Diagram przedstawiający proces tworzenia produktu poprzez proces oparty na połączeniu gospodarki odpadami z edukacją artystyczną i praktyką rzemieślniczą (opracowanie K. Jankowska)

3. ANALIZA LOKALIZACJI

3.1. Wybór lokalizacji

Najważniejsze wnioski nasuwające się po przeanalizowaniu wzywań edukacyjnych i środowiskowych współczesnego artysty-architekta dotyczą znalezienia odpowiedniej lokalizacji na realizację wybranej funkcji – bardzo ważną okaże się lokalizacja w centralnej części miasta, z dobrym połączeniem komunikacji miejskiej. Istotne będzie również dodanie wartości prośrodowiskowej jaką będzie wykorzystanie i ożywienie zdegradowanej części miasta poprzez nadanie drugiego życia istniejącej nieużytkowanej zabudowie.

Biorąc pod uwagę powyższe założenia zdecydowano się na podjęcie interwencji projektowej na obszarze Bastionu Miś na Dolnym Mieście w Gdańsku i adaptacji zespołu historycznych budynków znajdujących się na tym terenie. Teren sąsiaduje z powstającym obecnie nowym kampusem firmy odzieżowej LPP i od stycznia 2020 roku zostanie własnością tej właśnie firmy. LPP SA planuje przeznaczyć zabudowę na rozszerzenie funkcji biurowej własnej działalności podobnie jak stało się w dwóch pobliskich nieruchomościach znajdujących się przy ul. Sadowej 8 – Sadowa Business Park oraz przy ul. Łąkowej – poprzez adaptacje Fabryki Tytoniu.

Rys. 1.13. Lokalizacja inwestycji firmy LPP SA w skali dzielnicy (opracowanie K. Jankowska)

Istnieje ryzyko zbyt szerokiej ekspansji korporacyjnej funkcji biurowej na terenie Dolnego Miasta, mogącej mieć w skutkach negatywny wpływ na funkcjonowanie tej części dzielnicy. Odcięcie atrakcyjnych przestrzeni publicznych dawnych fortyfikacji miejskich od mieszkańców i przeznaczenie ich na wewnętrzne przestrzenie kampusu firmowego jest zabiegiem budzącym kontrowersje. Dzieje się tak ponieważ niebezpieczeństwem takiego działania jest gentryfikacja tej części dzielnicy i przerwanie ciągu atrakcyjnych przestrzeni publicznych jaki stanowią sąsiednie bastiony Żubr, Wilk oraz Wyskok. Szansę na zminimalizowanie wyżej opisanego zagrożenia ma wprowadzenie do inwestycji odpowiedniej ilości funkcji kulturotwórczych i prospołecznych tworzących atrakcyjną przestrzeń dla mieszkańców Dolnego Miasta.

Profil działalności firmy odzieżowej LPP SA oraz artystyczne wykształcenie większości z pracowników, pracujących w biurach kampusu przy ul. Łąkowej, umożliwi ich współpracę jako mentorów ze studentami Nowej Szkoły Rzemiosła Artystycznego. Z kolei bliskie sąsiedztwo funkcji mieszkaniowych mogłoby pozwolić na włączenie mieszkańców do działań prośrodowiskowych zwiększając lokalną świadomość ekologiczną i przemianę zamkniętej obecnie przestrzeni Bastionu

Miś na tętniące życiem artystyczne centrum Dolnego Miasta. Spora ilość instytucji związanych ze sztuką oraz działaniami prospołecznymi w okolicy wybranego terenu wskazuje na rosnące zapotrzebowanie na tego typu funkcje oraz daje możliwość budowania sieci powiązań i współpracy pomiędzy tymi organizacjami.

3.2. Analizy w skali dzielnicy - Dolne Miasto w Gdańsku

3.1.1. Rys historyczny

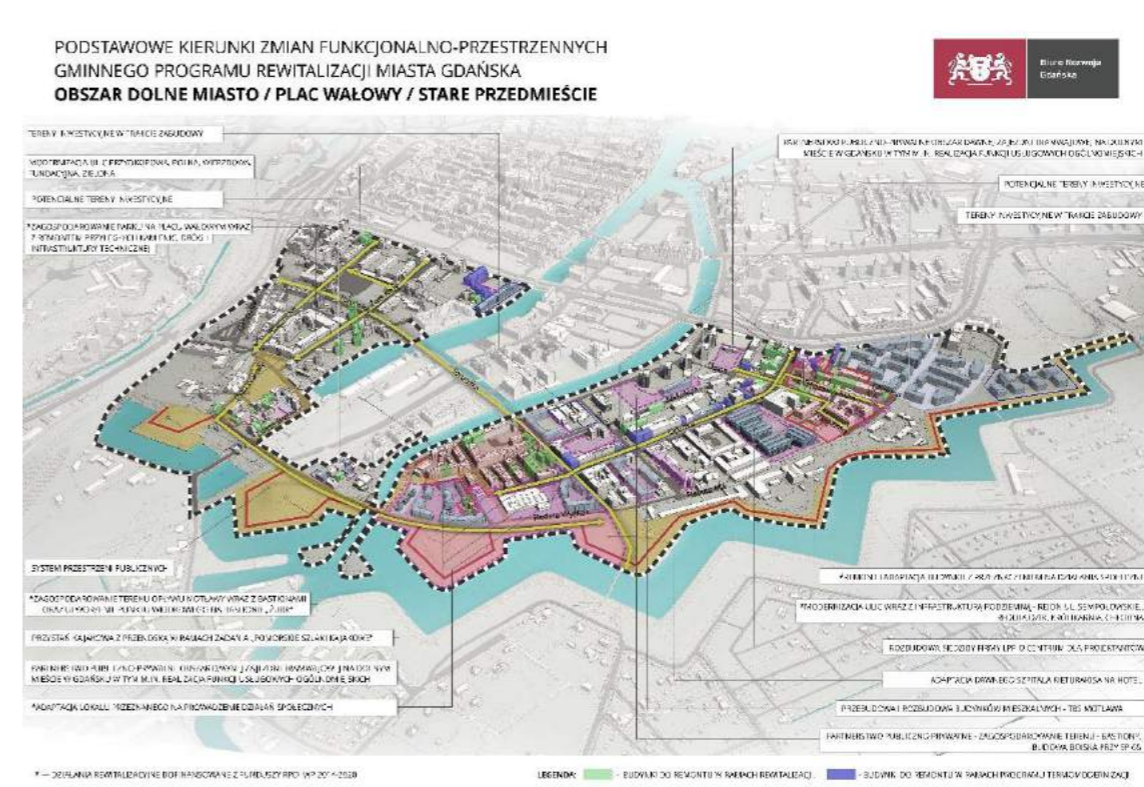
Dolne Miasto jest historyczną częścią Gdańska, która pomimo swojej korzystnej lokalizacji blisko centrum miasta jest od niego odizolowana. Historia Dolnego Miasta sięga XVII wieku. Powstało ono na tzw. Świńskich Łąkach, które były własnością lokalnych rzeźników. W 30-tych XVII wieku powstał pierścień fortyfikacji nowożytnych typu holenderskiego zaprojektowany przez Korneliusza van den Boscha³⁰. Do XIX wieku istniało czternaście bastionów okalających miasto od strony północnej, południowej i wschodniej. Do dziś przetrwało tylko pięć bastionów w części południowej miasta. Bastiony Wilk, Wyskok, Miś, Królik i Ogrodowy zostały wpisane do rejestru zabytków jako jedne z lepiej zachowanych nowożytnych obwarowań w Europie. Dziś stanowią zieloną przestrzeń tej części miasta. Pod koniec XVII wieku została przekopana część ulic i wybudowano w ich miejscu sieć kanałów odwadniających. Dolne Miasto stało się rekreacyjną częścią miasta i siedzibą wielu letnich rezydencji zamożnych gdańszczan.

W związku z rewolucją przemysłową w XIX wieku na Dolnym Mieście w Gdańsku zaczęły powstawać liczne zakłady przemysłowe. Rafineria cukru, olejarnia, Fabryka Opakowań Blaszanych, Fabryka Karabinów. Ze względu na dużą ilość zakładów przemysłowych skupionych w obrębie Dolnego Miasta, dzielnica ta otrzymuje określenie „Miasta Fabryk”. Pod koniec XIX wieku wzdłuż fortyfikacji poprowadzono bocznice kolejową obsługującą pobliskie zakłady przemysłowe, której tory zachowały się do dziś. Dolne Miasto stanowi jeden z niewielu fragmentów Historycznego Śródmieścia, który nie został zniszczony w czasie wojny³¹.

3.2.2. Stan obecny, problemy społeczne oraz plany rewitalizacyjne

Izolacja Dolnego Miasta wiążąca się z budową wielopasmowej arterii Podwale Przedmiejskie, która oddzieliła tę część miasta od centrum, doprowadziła do niekorzystnych przemian hamujących jej rozwój przestrzenny i społeczny. Dzielnica zamieszkała przez ok. 6000 osób i zajmująca powierzchnię ponad 60 ha oddalona jest od centrum miasta o zaledwie 10 minut

spaceru. Pomimo centralnej lokalizacji, atrakcyjnych terenów nadwodnych i historycznego charakteru dzielnicy od lat pozostaje ona zdegradowana i zmagają się z wieloma problemami społeczno-ekonomicznymi. Główne problemy społeczne, z którymi zmagają się obecnie mieszkańcy Dolnego Miasta to wysoki poziom bezrobocia, przestępczość oraz niski poziom wykształcenia wśród młodych osób. Większość XIX-wiecznych budynków pozostaje w złym stanie technicznym oferując wątpliwe warunki do zamieszkania i użytkowania. Jako jeden z głównych powodów pogłębiających się problemów społecznych mieszkańców Dolnego Miasta wymieniany jest brak dogodnych przestrzeni publicznych oferujących ludziom możliwość aktywnego spędzania czasu, edukacji i nawiązywania relacji międzyludzkich. W 2014 roku Miasto Gdańsk rozpoczęło projekt rewitalizacji dzielnicy, który zakłada modernizację budynków, infrastruktury drogowej, projekty społeczne oraz wytworzenie atrakcyjnej przestrzeni rekreacyjnej wyposażonej w ścieżki piesze oraz rowerowe wzdłuż Optywu Motławy.

Rys. 1.14. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Gdańska, obszar Dolne Miasto, Plac Wałowy, Stare Przedmieście (<https://www.brg.gda.pl/rewitalizacja/gminny-program-rewitalizacji>, dostęp: 09.2019)

³⁰ Miasto Gdańsk, *Gdańsk. Nowożytna fortyfikacje miejskie*. Gdańsk, 2006

³¹ Dolne Miasto. https://www.gedanopedia.pl/gdansk/?title=DOLNE_MIASTO, 09.2019

Mieszkańcy Dolnego Miasta w ramach prac rewitalizacyjnych zostali zaproszeni do konsultacji społecznych mających na celu wskazanie kierunków działań dalszych prac odnowy dzielnicy. Jako jeden z głównych negatywnych zjawisk występujących na terenie Dolnego Miasta, zaraz obok problemów społecznych oraz złego stanu technicznego zabudowy i dróg, wskazany został zły stan przestrzeni publicznych. Dzieje się tak ponieważ opisywane przestrzenie publiczne często zamieniane są na naziemne parkingi lub garaże tracąc swoje pierwotne przeznaczenie. Wskazany został również problem niskiej świadomości ekologicznej mieszkańców, której rezultatem są zaśmiecone podwórka oraz dzikie wysypiska śmieci. Wśród wskazanych kierunków działań rewitalizacyjnych znalazły się takie propozycje jak stworzenie miejsc dla integracji mieszkańców, uporządkowanie terenów zielonych, budowa ciągów pieszych i rowerowych, budowa mediатеki, wzmocnienie tożsamości kulturowej i historycznej dzielnicy poprzez realizację wydarzeń związanych ze sztuką tj. FETA, Narracje oraz stworzenie miejsc doszkalających umiejętności miękkie.

Należy dodać, że wybrany teren projektowy na Bastionie Miś jest wyraźnie wyłączony jest z planów rewitalizacyjnych dzielnicy. (Wynika to z powyższego projektu kierunków zmian funkcjonowania Dolnego Miasta (rys. 1.8)) Spowodowane jest to najprawdopodobniej przynależnością działki do podmiotu prywatnego. Jednak podczas części warsztatowej, w której mieszkańcy poproszeni zostali o zaproponowanie odpowiedniego przeznaczenia wybranych terenów dzielnicy, na obszarze działki Bastionu Miś wskazany został kierunek rozwoju przestrzeni jako „Kompleks „park” kulturalno-rozrywkowy (jak garnizon we Wrzeszczu)”.³²

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania można założyć, że przeznaczenie terenu Bastionu Miś wyłącznie na planowane funkcje biurowe nie będzie zgodne z oczekiwaniami mieszkańców tej dzielnicy.

3.2.3. Rewitalizacja sztuką

Jednymi z ważniejszych zrealizowanych projektów na terenie Dolnego Miasta są modernizacja nawierzchni ul. Łąkowej wzdłuż której poprowadzona jest nowa przestrzeń publiczna oraz adaptacja historycznego budynku łaźni miejskiej na Centrum Sztuki Współczesnej „Łaźnia”. Ostatni z tych projektów został realizowany pod hasłem działań prowadzonych na Dolnym Mieście od 2004 roku – „rewitalizacja sztuką”. Zgodnie z przyjętym hasłem, sztuka

³², Gmina Miasta Gdańska Biuro Rozwoju Gdańska, *Raport końcowy z warsztatów zrealizowanych w ramach projektu Przygotowanie Zintegrowanego Programu Rewitalizacji Miasta Gdańska*, Gdańsk, 2016, s.86

traktowana jest bezpośrednio jako narzędzie rewitalizacji i przyjmuje formę czynnika kształtującego nową tożsamość przestrzeni³³. Sztuka wpisująca się w szerszy kontekst działań rewitalizacyjnych może wyeliminować obecne zagrożenia społeczne poprzez aktywizację mieszkańców w działania artystyczne. Promowana rewitalizacja Dolnego Miasta poprzez sztukę spotkała się ze skrajnymi opiniami – od pełnych nadziei głosów mieszkańców po fale krytyki szczególnie ze strony internautów. Jednak po ponad dekadzie działalności CSW Łaźnia można stwierdzić, że wpisała się ona bardzo silnie w strukturę funkcjonalną dzielnicy. Organizowane wernisaże, warsztaty edukacyjne, prelekcje artystów czy projekcje filmowe stały się popularne wewnątrz dzielnicy jak i poza jej granicami. Przyjęta strategia odnowy Dolnego Miasta poprzez działania artystyczne odniosła sukces na tyle, że postanowiono powtórzyć cały proces w kolejnej zdegradowanej dzielnicy Gdańska – Nowym Porcie – w 2012 roku dając początek drugiej siedzibie CSW Łaźnia.

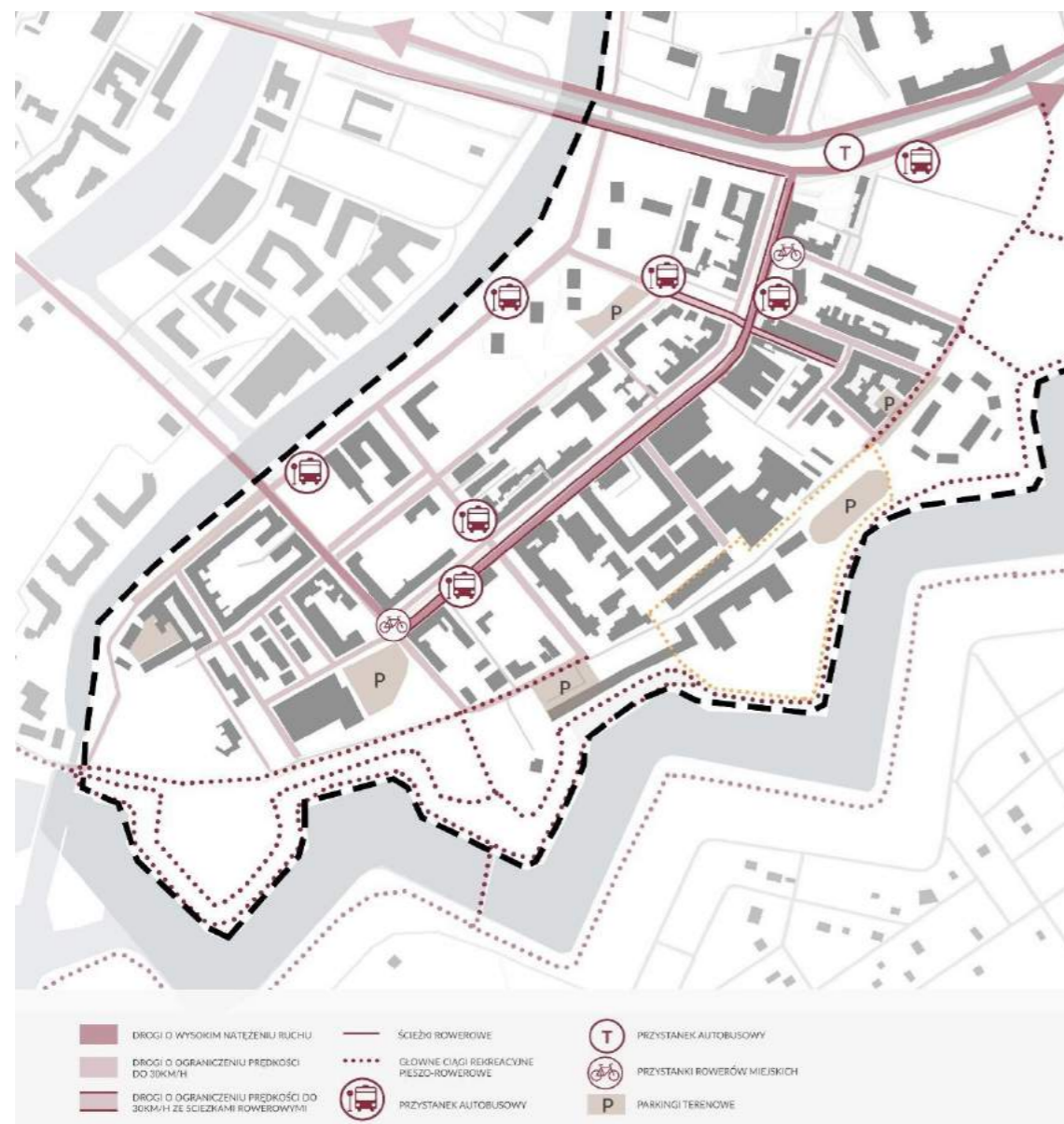
Powodzenie Galerii Zewnętrznej na Dolnym Mieście dało iskrę rozwojowi innych instytucji i wydarzeń związanych ze sztuką w tej dzielnicy. Co roku organizowany jest tutaj Festiwal Teatrów Plenerowych i Ulicznych FETA, który na kilka dni w roku zmienia przestrzeń Dolnego Miasta w sieć scen plenerowych. Powstała Kolonia Artystów, czyli galeria sztuki wypełniona niezobowiązującą kawiarnianą atmosferą, mająca na celu promowanie młodych lokalnych artystów. W 2019 roku otwarty został FabLab (ang. Fabrication laboratory), czyli otwarta pracownia rzemiosła artystycznego, w której, przy pomocy wykwalifikowanych trenerów, uczestnicy warsztatów mogą tworzyć różne przedmioty codziennego użytku.

Większa liczba powstających instytucji związanych ze sztuką tchnie życie w zaniedbane i opustoszałe przestrzenie Dolnego Miasta, poprawiając żywotność przestrzeni publicznych oraz sytuację społeczną mieszkańców. Poprzez przyjęty projekt „rewitalizacji sztuką” dzielnica ta wcześniej kojarząca się wyłącznie z ubóstwem i marginalizacją, teraz odżywa zyskując zupełnie nowy charakter. Połączenie niezwyklej architektury z XIX i XX wieku z przepelniającym artystycznym klimatem tworzy niepowtarzalną i atrakcyjną tożsamość rewitalizowanej dzielnicy. Projekt nowej szkoły rzemiosła artystycznego ma szansę umocnić ten kierunek rozwoju i promocji dzielnicy poprzez sztukę.

³³ Magdalena Rembeza *Transformacja tożsamości miejsca jako efekt interwencji artystycznych w przestrzeni publicznej* Gdańsk, 2017, s.326

3.3 Analizy urbanistyczne obszaru Dolne Miasto

3.3.1. Analiza komunikacji oraz transportu miejskiego

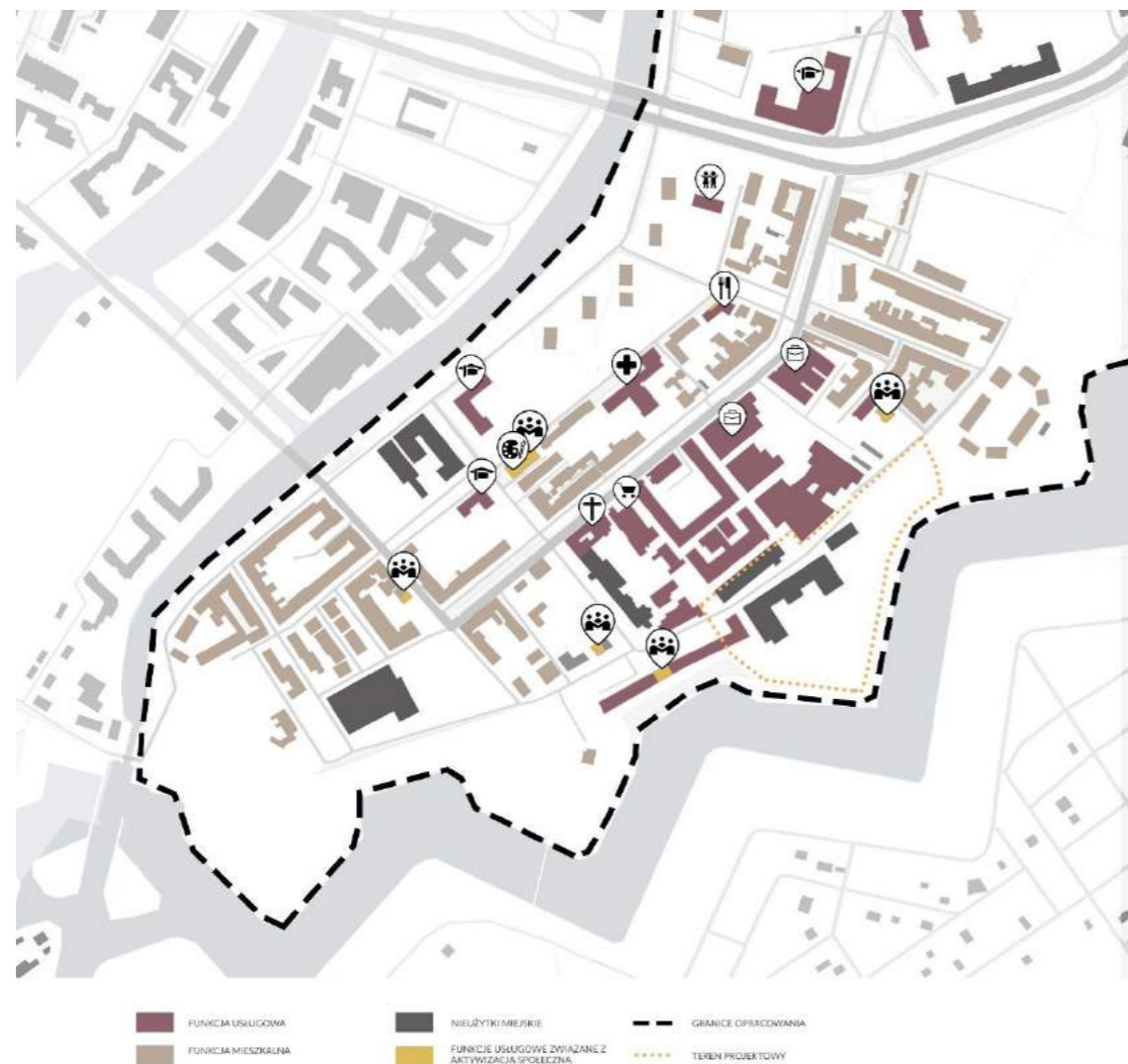

Rys. 1.15. Komunikacja i transport publiczny w dzielnicy Dolne Miasto (opracowanie K. Jankowska)

Obszar Dolnego Miasta cechuje dobra dostępność komunikacji kołowej oraz transportu publicznego. Trakt Podwale Przedmiejskie pomimo tworzenia silnej bariery przestrzennej pomiędzy centrum, a analizowanym terenem, zapewnia bardzo dobry dojazd do tej części miasta. Teren znajduje się w odległości 10 minut pieszo od ścisłego centrum miasta – ul. Długiej. Wzdłuż ul. Łąkowej zlokalizowane są przystanki komunikacji miejskiej oraz rowerów miejskich. Zapewniony jest dobry dostęp do linii tramwajowej, biegnącej wzdłuż Podwala Przedmiejskiego. Dodatkowo istnieje dobre połączenie piesze i kołowe z przystankami kolei miejskiej SKM. Wzdłuż historycznych obwarowań poprowadzone są główne ścieżki piesze. Ścieżka rowerowa biegnie wyłącznie wzdłuż ul. Łąkowej, uniemożliwiając rowerzystom swobodny dojazd do rekreacyjnej części dzielnicy – fortyfikacji. Zauważalny jest również brak kontynuacji ścieżki pieszej wzdłuż ulicy Redutowej. Bariera jest wybrany obszar projektowy będący zamkniętą, odgradzoną przestrzenią prywatną.

Możliwy dojazd kołowy do terenu objętego opracowaniem możliwy jest wyłącznie poprzez ul. Profesora Zdzisława Kieturakisa i później przez ul. Reduta Miś.

3.3.2. Analiza funkcji i typów zabudowy

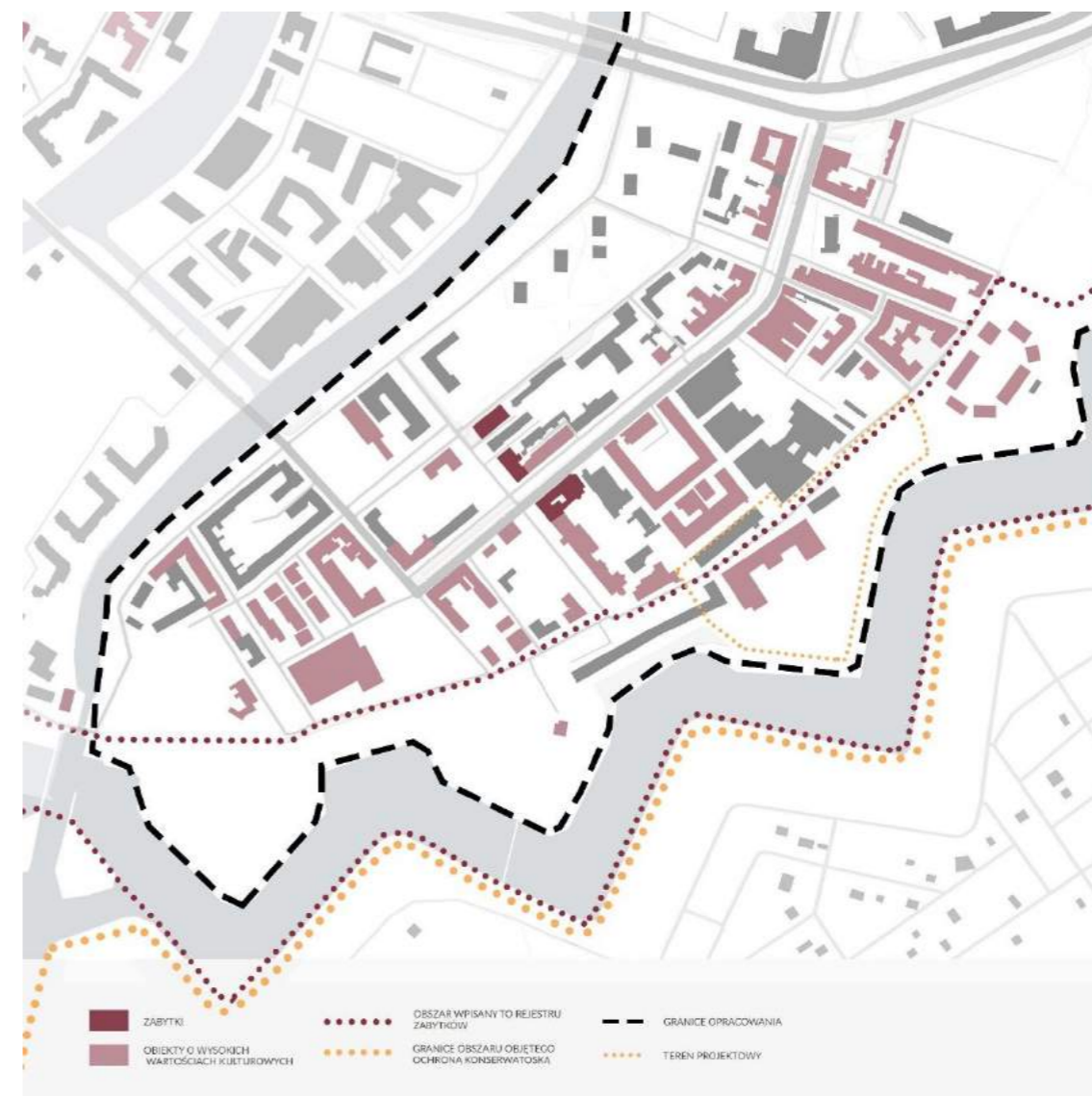

Rys. 1.16. Funkcje w dzielnicy Dolne Miasto (opracowanie K. Jankowska)

Dolne Miasto to obszar z przeważającą funkcją mieszkaniową z dobrym dostępem do podstawowych usług społecznych. Znajdują się tam przedszkole, szkoła podstawowa, sklepy spożywcze, punkt ochrony zdrowia. W dzielnicy w ostatnim czasie widać rozwój usług związanych ze sztuką i aktywizacją społeczną. Zlokalizowane są takie instytucje, jak wspomniana wcześniej CSW Łażnia, Kolonia Artystów, siedziba Opowiadaczy Historii, organizująca wydarzenia kulturalne,

edukacyjne i artystyczne. Bardzo ważną rolę odrywa rosnąca ilość organizacji pozarządowych zaangażowanych w pomoc społeczną mieszkańców.

3.3.3. Analiza obiektów objętych ochroną konserwatorską

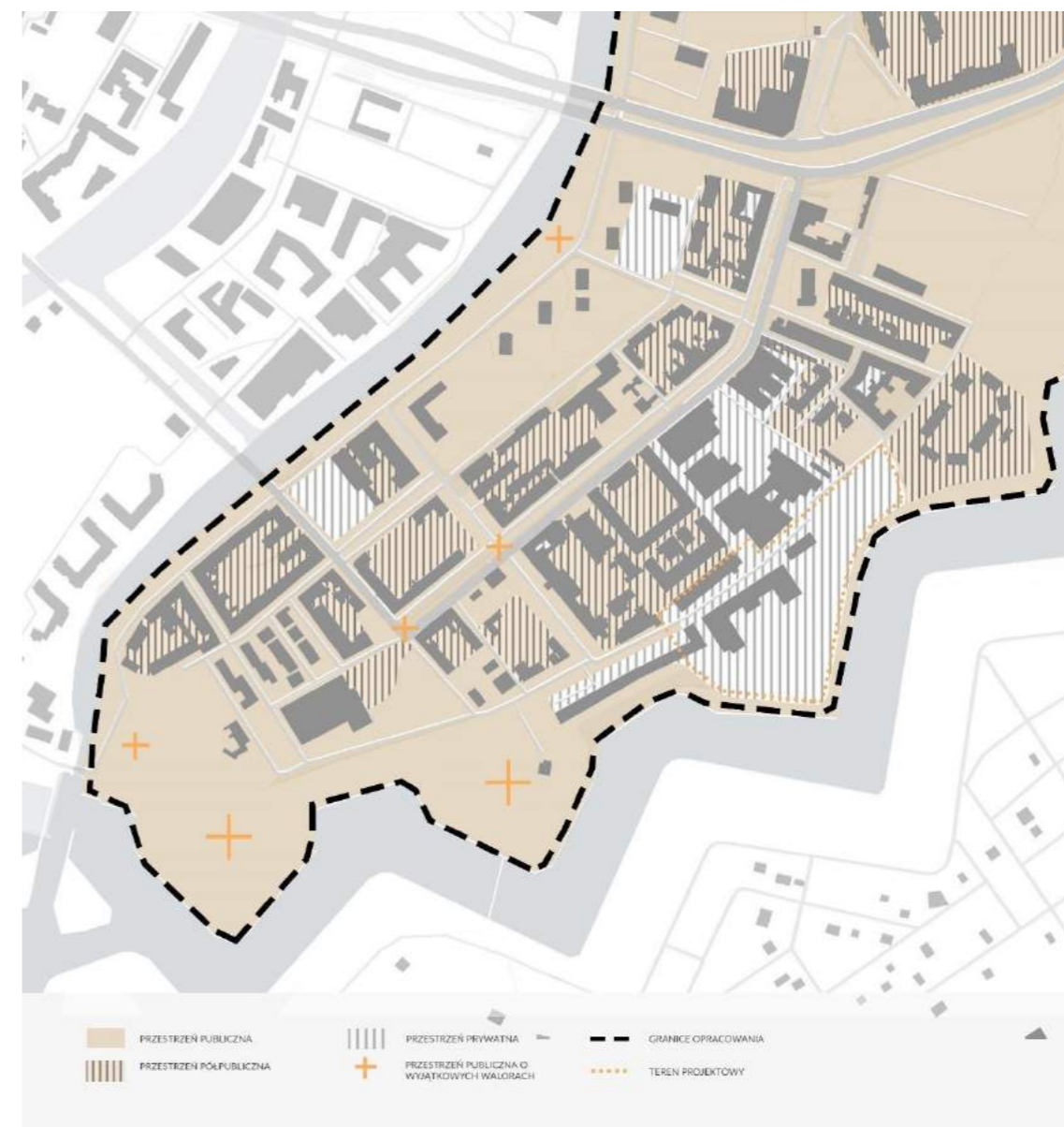
Rys. 1.17. Obszary objęte ochroną konserwatorską w dzielnicy Dolne Miasto (opracowanie K. Jankowska)

Wspomniana dzielnica charakteryzuje się znacznym udziałem zabudowy objętej ochroną konserwatorską z wieloma obiektami wpisanymi do rejestru zabytków. Ze względu na swoją

wyjątkowe lokalizacje przy nowożytnych fortyfikacjach miejskich cały układ urbanistyczny dzielnicy objęty jest osobnymi regulacjami prawnymi i traktowany jest jako zabytek.

3.3.4. Analiza przestrzeni publicznych

Z analizy wynika, że znaczny udział przestrzeni w opisywanej dzielnicy ma charakter publiczny i półpubliczny. Przestrzeni prywatnych w porównaniu z publicznymi jest znacząco mniej. Są to głównie przestrzenie przeznaczone jednak na użytek publiczny tj. szkoły, przedszkola. Wyjątkiem są tereny przeznaczone na kampus firmy LPP SA, które zauważalnie odznaczają się na mapie dzielnicy.

Rys. 1.18. Przestrzenie publiczne w dzielnicy Dolne Miasto (opracowanie K. Jankowska)

3.3.5. Analiza zieleni

Rys. 1.19. Udział terenów zielonych w dzielnicy Dolne Miasto (opracowanie K. Jankowska)

Dolne Miasto można uznać za teren wyjątkowo zazieleniony w porównaniu z pobliskim centrum miasta. Istotną rolę odrywają tereny obwarowań miejskich, które pozostają prawie w całości terenem zielonym. Wybrany teren projektowy wyróżnia się na tle sąsiednich bastionów większą powierzchnią utwardzoną w porównaniu z powierzchniami zielonymi. Większość zieleni w dzielnicy

Dolne Miasto pozostaje nieurządzona, nie licząc zmodernizowanej przestrzeni publicznej wzdłuż ul. Łąkowej.

3.3.6 Analiza układu kompozycyjnego

Rys. 1.20. Analiza układu kompozycyjnego dzielnicy Dolne Miasto (opracowanie K. Jankowska)

Główna oś kompozycyjna dzielnicy ciągnie się wzdłuż ul. Łąkowej – nadrzędnej drogi utworzonej w miejscu biegu historycznego kanału. Odchodzące od niej osie również wynikają z biegu ulic dojazdowych, w których miejscu niegdyś istniała sieć kanałów dzielnicy. Wyraźnie widać, że punktami kończącymi podrzędne osie kompozycyjne są w większości otwarcia widokowi na opływ Motławy. W trzech przypadkach jednak osie te kończą się barierą jaką jest istniejąca zabudowa. Wskazuje to na miejsca będące potencjalnymi atrakcyjnymi przestrzeniami ze względu na swoje położenie wzdłuż osi kompozycyjnych.

3.4. Analizy w skali wybranego terenu - Bastion Miś

3.2.1. Historia

Teren Bastionu Miś należy do zachowanego ciągu nowożytnych obwarowań Miasta Gdańsk powstałych w latach 1633-1635. Ze względu na swoje wyjątkowe wartości historyczne, podobnie jak reszta bastionów, znajduje się w Gminnym Rejestrze Zabytków. Bastion Miś jednak, w odróżnieniu od innych sąsiadujących bastionów, będącymi głównie terenem rekreacyjnymi, jest w dużym procencie zajęty przez zabudowę. Z analiz historycznych wynika, że w latach 60. XIX wieku na terenie bastionu Miś istniał już budynek wartowni. W 1815 roku na potrzeby garnizonu

Rys. 1.21. Fortyfikacje Miasta Gdańsk, widok z lotu ptaka, lata 70. XX wieku
(https://www.gedanopedia.pl/gdansk/?title=OP%C5%81YW_MOT%C5%81AWY, dostęp: 10.2019)

wojskowego na terenie Dolnego Miasta zaczęto budowę fabryk. W 1841 roku na terenie Bastionu Miś powstała fabryka, która początkowo pełniła funkcję odlewni żeliwa. W późniejszych latach funkcja ta była zmieniana i mieściły się tam kolejno fabryka opakowań blaszanych oraz później Zakład Urządzeń Okrętowych „Hydroster”.

3.2.2. Stan obecny

Obecnie mury dawnej fabryki są zagospodarowane tymczasowo przez małe przedsiębiorstwa zajmujące się metalotechniką, naprawą samochodów, czy produkcją akcesoriów ogrodowych. Stan techniczny budynku jednak wymaga gruntownej modernizacji, aby zapewnić dogodne warunki do jego zagospodarowania. W 2017 roku na terenie fabryki miał miejsce pożar, który uszkodził wnętrze i mógł skutkować w pogorszeniu się stanu konstrukcji całego budynku. Na terenie działki, w sąsiedztwie opisywanej fabryki znajdują się również parterowe budynki przeznaczone na magazyny, warsztaty samochodowe, drukarnie, portiernie.

Część z zabudowań jest tymczasowa, na co wskazuje stalowa lekka konstrukcja. Oprócz adaptowanego budynku na wybranej działce znajdują się łącznie cztery budynki wzniesione za pomocą techniki murarskiej, powstałych prawdopodobnie w czasie budowania fabryki. Przestrzeń na dziedzińcu i pomiędzy budynkami jest chaotyczna, zagospodarowana tymczasowo przez nieestetyczne blaszane pawilony pełniące funkcję garaży lub magazynów. Zieleni niska na przedpolu bastionu została w większości obudowana płytami betonowymi zmieniając rekreacyjny charakter tej przestrzeni. Obecnie na szczycie wału fortyfikacji Bastionu Miś poprowadzone jest ogrodzenie uniemożliwiające dostęp mieszkańcom do tej części obszaru.

Istniejące budynki wymagają szczegółowych analiz konstrukcyjnych w celu ustalenia wytrzymałości obecnych materiałów. Trzykondygnacyjny budynek fabryki wzniesiony jest techniką tradycyjną, murowaną z cegły z stropami betonowymi, monolitycznymi. Dach jest również betonowy kryty papą. Stolarka okienna i drzwiowa drewniana została zachowana w niewielkim stopniu i wymaga wymiany. Technika posadowienia budynku nie jest znana. Parterowe budynki gospodarcze wzniesione są taką samą techniką murowano-monolityczną.

Cechą charakterystyczną budynku dawnej fabryki jest jego podział konstrukcyjny i przestrzenny na dwie części. Wyższą, trzykondygnacyjną część produkcyjno-halową w skrzydle północnym oraz niższą również trzykondygnacyjną część administracyjną w skrzydle głównym oraz południowym. Miejscem łączącym te dwie części przestrzennie i funkcjonalnie jest jedna klatka schodowa obsługująca różne poziomy kondygnacji.

Rys. 1.22. Zdjęcia istniejącej fabryki przy ul. Reduta Miś 4, autor: Karolina J.

3.2.2. Uwarunkowania i wytyczne prawne

Opracowywany teren obejmuje działkę 003-M/U31 o powierzchni 1,36 ha, działkę 001-M/U31 o powierzchni 0,53 ha oraz oddzielającą je działkę drogową 005-KD81 o powierzchni 0,44 ha. Teren działek ma nieregularny kształt ograniczony od północy działkami budowlanymi i od południa wałem fortyfikacji miejskich i dalej linią brzegową Optywu Motławy. Jedyne spadki terenowe istnieją przy wspomnianym wale fortyfikacji i wahają się od 1.4 m.n.p.m do 4.7 m.n.p.m. Na wybranych działkach teren pozostaje płaski.

Na terenie wymienionych działek znajduje się zieleń wysoka w formie pięciu drzew znajdujących się pomiędzy wałem a budynkiem fabryki oraz przy parterowych budynkach. Znaczna ilość zgrupowań zieleni wysokiej znajduje się na terenie wału, tworząc znaczne zacienienie na przedpolu bastionu.

Zgodnie z ustaleniami Miejscowego Planu Zagospodarowania Terenu, dany obszar (nr 1159) przeznaczony jest pod zabudowę mieszkaniowo-usługową.

Teren działki 003-M/U31 jest obostrzony szczególnymi zapisami ze względu na lokalizację w strefie konserwatorskiej ochrony archeologicznej. W kwestii sytuowania nowej zabudowy plan zezwala jedynie na rozbudowę oraz nadbudowę istniejącego budynku. Dopuszcza się nadbudowę o jedną kondygnację południowego i głównego skrzydła budynku o wartościach kulturowych do wysokości kalenicy skrzydła północnego oraz zabudowę dziedzińca budynku. Zakazane jest nasadzenie nowej zieleni wysokiej oraz wskazane jest zachowanie istniejącego zadrzewienia. Wszelkie prace ziemne muszą być objęte nadzorem archeologicznym.

Ograniczenia parametrów zabudowy wskazują na maksymalną 25% powierzchnię zabudowy w stosunku do wielkości działki. Minimalny procent powierzchni biologicznie czynnej określony jest zaś na 30%. Wysokość zabudowy na danym terenie nie może przekraczać 18 metrów.

Opracowywany obszar znajduje się na terenie o wysokim poziomie wód gruntowych, co wiąże się z możliwością wystąpienia utrudnień podczas ewentualnych prac ziemnych.

3.2.3. Struktura własnościowa

Obszar w obrębie opracowywanych granic od stycznia 2020 roku stanie się gruntem należącym do spółki LPP SA.

3.2.4. Proponowane przeznaczenie budynku przez firmę LPP

Konsultacje z koordynatorem budowy nowego kampusu firmy LPP przy ul. Łąkowej pozwoliły zebrać wiedzę na temat typu przestrzeni, które firma ma w planach zrealizować w opracowywanym budynku i które pozwoliłyby na lepsze funkcjonowanie firmy. W czasie konsultacji wskazano na potrzebę rozszerzenia funkcji biurowej kompleksu oraz lokalizację sal wielkopowierzchniowych pozwalających na organizację konferencji i zebrań firmy – obecnie najbliższa taka sala, przeznaczona na użytek firmy, zlokalizowana jest w Tczewie. Jednym z pomysłów firmy LPP jest wykorzystanie atrakcyjnego, industrialnego klimatu hali – skrzydła północnego budynku – na organizację sesji zdjęciowych z udziałem modelek. Wskazano również na brak, w obecnej strukturze firmy, funkcji przedszkola dla dzieci pracowników. Zakomunikowano potrzebę lokalizacji tej właśnie funkcji w przestrzeni opracowywanej działki. Wspomniano również o potrzebie realizacji przestrzeni zewnętrznych, w których mogłyby być organizowane takie wydarzenia jak zjazdy food trucków, festyny, zawody gry w piłkę plażową lub siatkówkę, czy organizacja kina letniego. Przestrzeń ta, wypełniłaby obecny brak odpowiedniej przestrzeni na integrację i rekreację pracowników.

3.5. Wnioski z analiz i główne wytyczne projektowe

Przeprowadzenie analiz w skali dzielnicy oraz w skali terenu projektowego pozwoliło na wyciągnięcie wniosków, będących wytycznymi do kształtowania zabudowy i przestrzeni w obrębie wybranego terenu.

Rys historyczny dzielnicy pozwala zauważyć jak przestrzeń Dolnego Miasta zmieniała się na przestrzeni lat i jak duży wpływ na jej charakter wywarł gwałtowny rozwój przemysłu ciężkiego i infrastruktury drogowej. Pomimo atrakcyjnej lokalizacji blisko terenów nadwodnych, niepowtarzalnemu charakterowi miejsca wytworzonym dzięki historycznej architekturze i bliskości centrum miasta, dzielnica od lat pozostaje w stanie zaniedbania. Odizolowanie dzielnicy od centrum skutkuje pogłębiającą się degradacją przestrzeni i licznymi zagrożeniami społecznymi. Ratunkiem dla zaistniałej kondycji dzielnicy są plany rewitalizacyjne, których głównym hasłem stała się „rewitalizacja sztuką”. Dzięki przytoczonym przykładom instytucji promujących artystyczne podejście do odnowy przestrzeni można wywnioskować, że rozwój Nowej Szkoły Rzemiosła Artystycznego miałby szanse wytworzyć sieć powiązań i umocnić ten trend rozwoju dzielnicy. Pomimo wyłączenia opracowywanego terenu z planów rewitalizacyjnych bardzo ważną wytyczną jest wskazanie przez mieszkańców wybranego obszaru projektowego jako terenu związanego z rozwojem kultury, sztuki, rekreacji. Dodatkowo, niskie wyniki edukacyjne uczniów pobliskich szkół

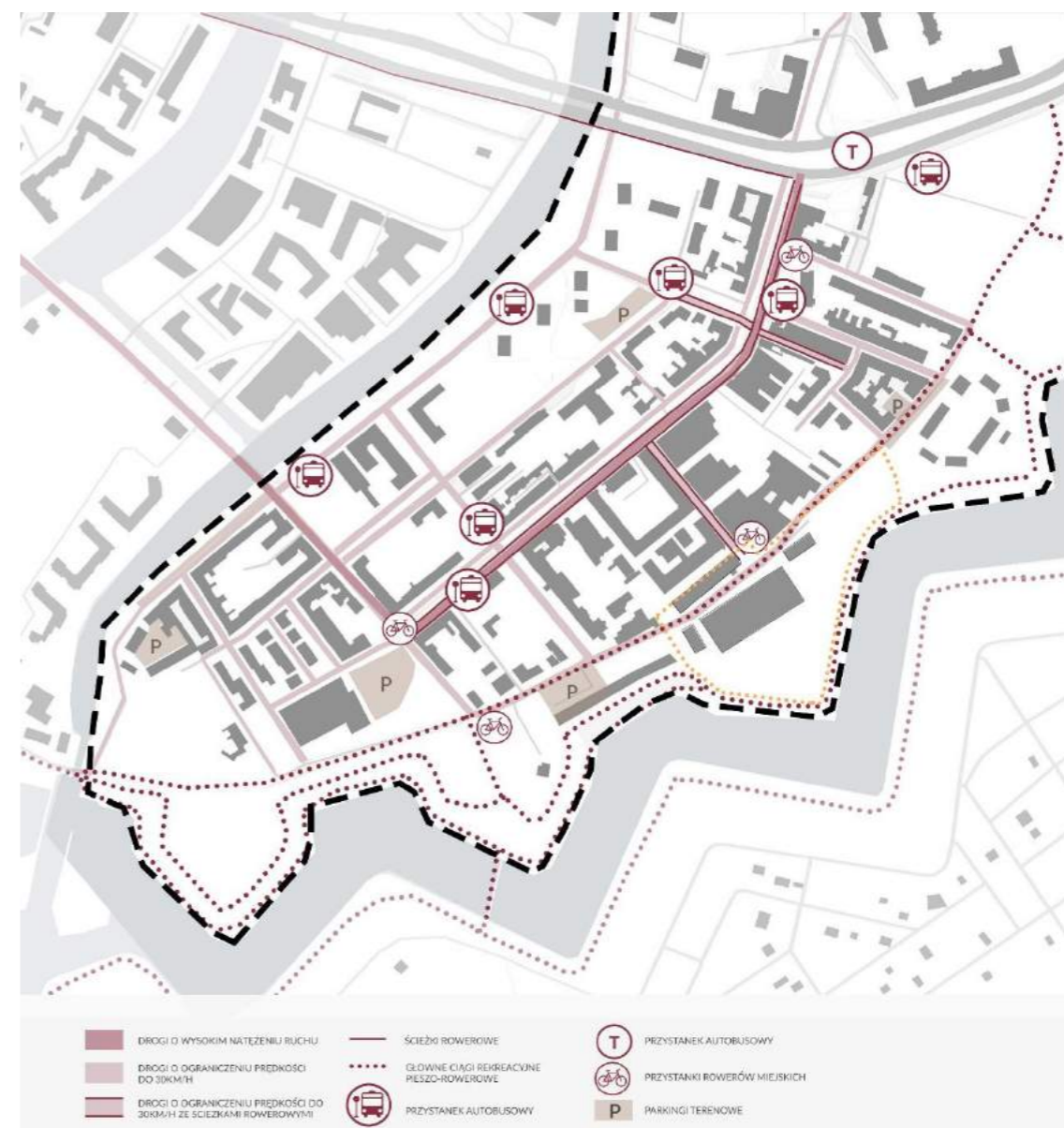
mogą świadczyć o innych preferencjach rozwojowych związanych bardziej z rozwojem zdolności manualnych niż teoretycznych. Innowacyjny program kształcenia Nowej Szkoły Rzemiosła Artystycznego bazujący na nie tylko na podłożu teoretycznym, ale również praktycznym, może stać się atrakcyjną alternatywą dla młodego pokolenia zamieszkującego dzielnicę.

Przeprowadzenie analiz urbanistycznych dzielnicy pozwoliło wyciągnąć wnioski odnośnie potencjalnych kierunków zmian mających na celu poprawę jej funkcjonowania w obrębie wybranego terenu projektowego. Do najważniejszych wytycznych projektowych w skali urbanistycznej należą:

- przywrócenie publicznego ciągu pieszego wzdłuż ul. Reduta Miś zapewniającego połączenie z ul. Reduta Dzik
- przeprowadzenie ścieżek rowerowych od ulicy Łąkowej w kierunku Optywu Motławy łącząc je w ten sposób z nadwodnymi terenami rekreacyjnymi oraz terenem projektowym
- otwarcie terenu bastionu Miś dla mieszkańców lokalizując na jego terenie atrakcyjne funkcje publiczne mające na celu poprawienie sytuacji społecznej dzielnicy. Szczególnie ważne będą funkcje pomagające w nawiązywaniu więzi społecznych, edukacja poprzez działania artystyczne, promocja ekologicznego stylu życia, organizacja wydarzeń kulturalnych, promujących dzielnicę i rekreacja na świeżym powietrzu
- przywrócenie terenowi przedpola Bastionu Miś zielonej przestrzeni rekreacyjnej
- stworzenie na terenie wybranej działki atrakcyjnej przestrzeni publicznej chętnie odwiedzanej przez lokalnych mieszkańców, pracowników firmy LPP oraz przyciągającej ludzi spoza dzielnicy
- przeznaczenie istniejącej zabudowy na różne funkcje atrakcyjne dla różnego typu odbiorcy

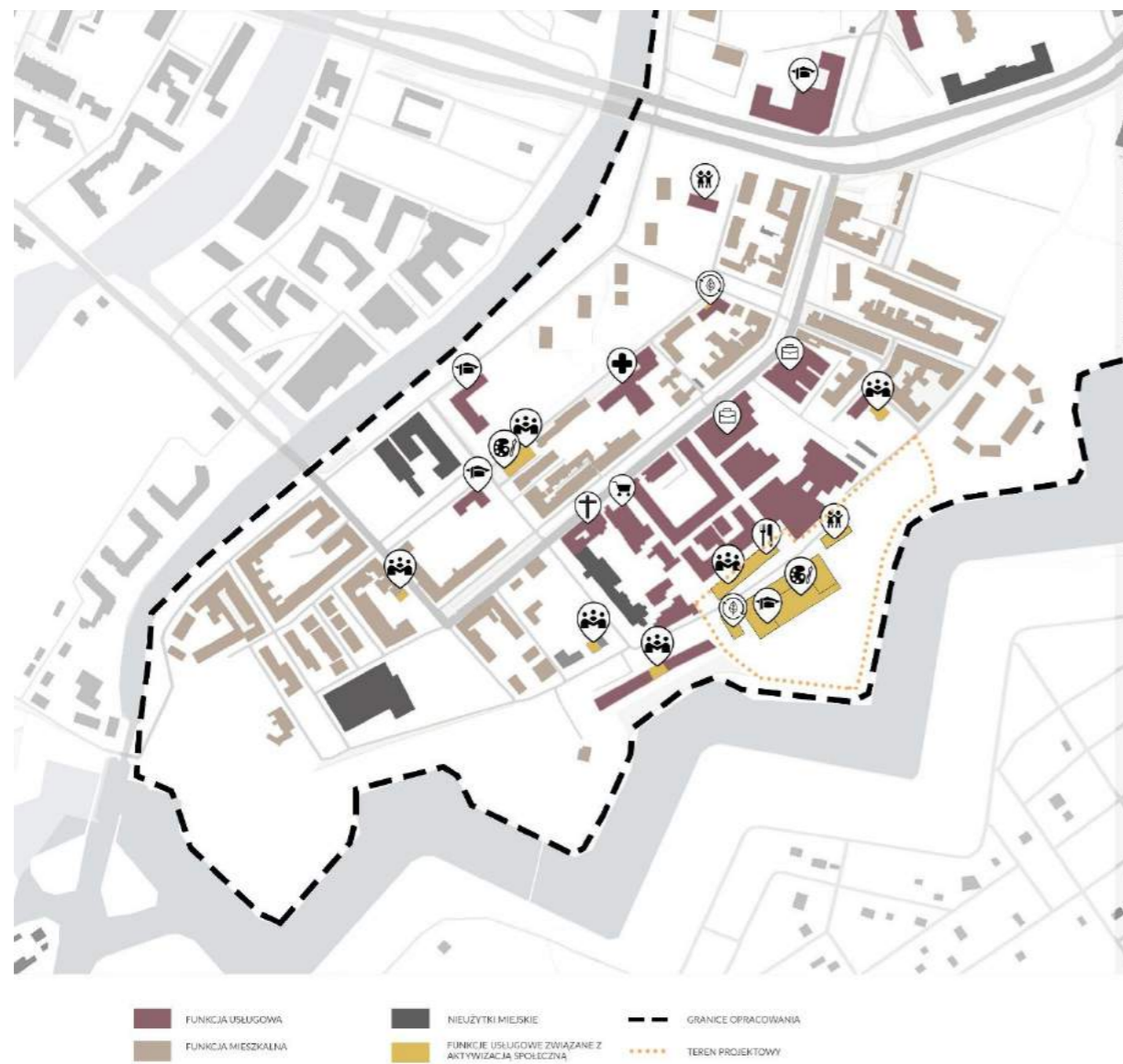
3.5.1. Sytuacja w skali dzielnicy po zrealizowaniu założeń projektowych

3.5.1.1 Komunikacja

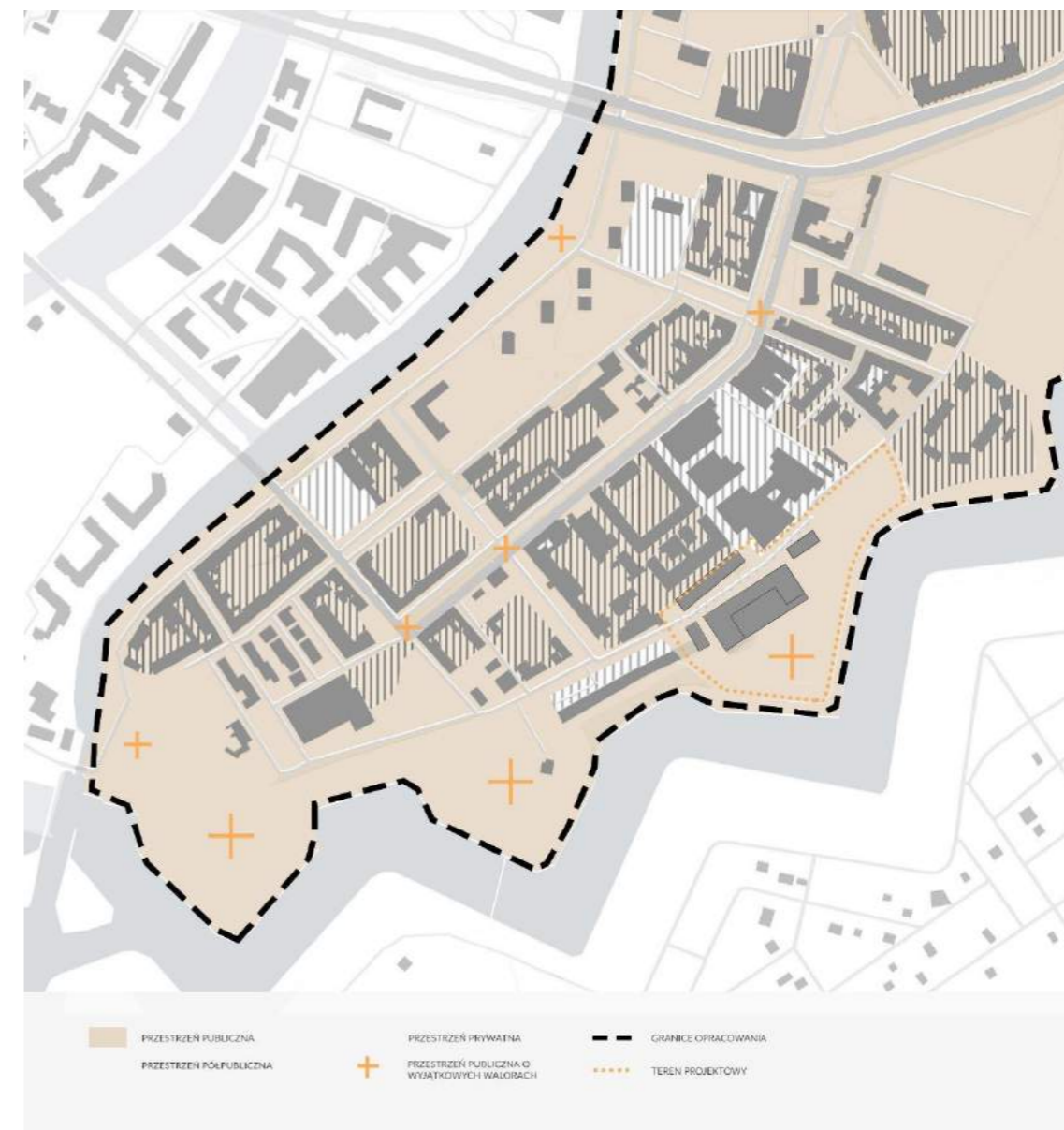
Rys. 1.23. Komunikacja w skali dzielnicy po realizacji założeń projektowych (opracowanie K. Jankowska)

3.5.1.2 Funkcje

Rys. 1.24. Funkcje w skali dzielnicy po realizacji założeń projektowych (opracowanie K. Jankowska)

3.5.1.3 Analiza przestrzeni publicznych

Rys. 1.25. Układ przestrzeni publicznych w skali dzielnicy po realizacji założeń projektowych (opracowanie K. Jankowska)

3.5.1.4 Analiza zieleni

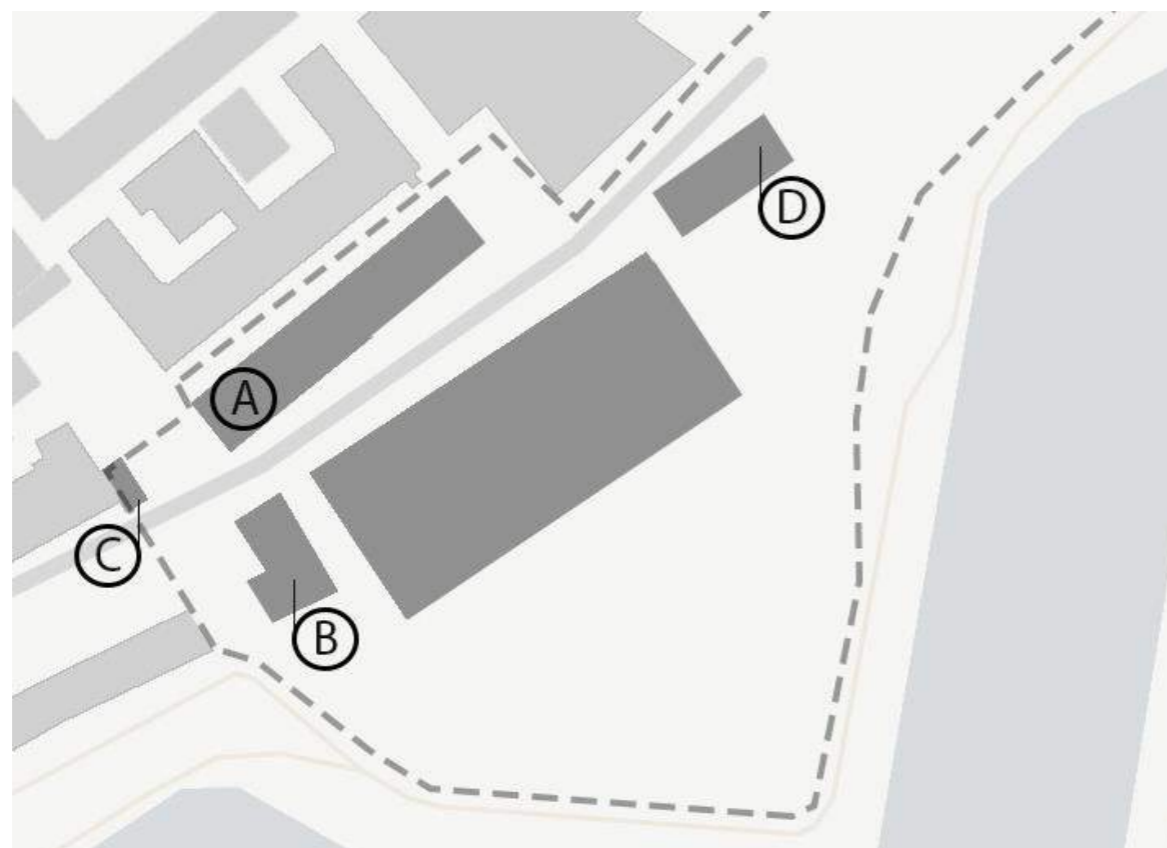

Rys. 1.26. Układ przestrzeni zielonych w skali dzielnicy po realizacji założeń projektowych (opracowanie K. Jankowska)

4. OPIS PROJEKTU

4.1. Przedmiot i zakres opracowania

Przedmiotem opracowania niniejszej pracy dyplomowej jest adaptacja zespołu budynków przemysłowych znajdujących się na terenie Bastionu Miś na Dolnym Mieście w Gdańsku. Nowa funkcja obejmować będzie Nową Szkołę Rzemiosła Artystycznego ulokowaną w części dawnej fabryki w skrzydle administracyjnym oraz przestrzeń na wynajem w skrzydle halowym. Projekt zakłada również adaptacje pozostałych parterowych budynków A, B, C oraz wskazuje proponowane przeznaczenie budynku D. Celem projektu jest również przekształcenie przestrzeni pomiędzy istniejącymi budynkami na atrakcyjną przestrzeń publiczną. Proponowane nowe funkcje, jak i cały projekt, ma charakter prośrodowiskowy zwracający uwagę na problem występowania zdegradowanych terenów przemysłowych w przestrzeni miejskiej i promujący ekologiczny i oszczędny styl życia.

Rys. 1.27. Schemat przedstawiający podział budynków (opracowanie K. Jankowska)

4.2. Idea

Bazując na wcześniej opisanych wyzwaniach współczesnego artysty-architekta, odnoszących się kolejno do wyzwania środowiskowego oraz edukacyjnego, zakłada się, że proponowany projekt, a dokładniej jego program funkcjonalny oraz przyjęte rozwiązania architektoniczne, będą miały pozytywny wpływ na kondycje ekosystemów oraz pozwolą wypełnić lukę w kształceniu studentów kierunków artystycznych. W skali lokalnej, ideą projektu jest stworzenie chętnie odwiedzanej przestrzeni publicznej mającej szansę zredukować występujące obecnie problemy społeczne w dzielnicy Dolne Miasto poprzez edukację ekologiczną i wytworzenie atrakcyjnych miejsc rekreacyjnych. Nowa Szkoła Rzemiosła Artystycznego bazowała będzie na idei

Rys. 1.28. Diagram przedstawiający zbiór wytycznych użytych do projektu każdej z wymienionych przestrzeni (opracowanie K. Jankowska)

upcyklingu bezpośrednio wykorzystując zużyte, nagromadzone przedmioty jako materiały do zajęć praktycznych. W ten sposób edukowane będzie pokolenie artystów świadomych i w sposób praktyczny redukujących produkcję odpadów, tworząc przy tym unikalne przedmioty. Funkcje wystawiennicze oraz sklep z dizajnem będą promowały wymienione wyżej idee.

W wymiarze architektonicznym, projekt ten wskazuje, alternatywne dla funkcji biurowej, rozwiązanie funkcji w budynkach na terenie Bastionu Miś. Zwraca również uwagę na wartość i unikalność budynków poprzemysłowych w przestrzeni miejskiej. Adaptacja zespołu budynków z minimalną ingerencją w ich tkankę jest również działaniem, mającym na celu zminimalizowanie odpadów produkowanych w czasie budowy nowych inwestycji.

4.3. Opis koncepcji architektonicznej

4.3.1. Zagospodarowanie terenu

Teren projektowy obejmuje trzy scalone działki – dwie działki budowlane oraz drogową. Planowane są piesze dojścia do kompleksu nowoprojektowaną drogą pomiędzy Królewską Fabryką Karabinów a zabudową Nowego Kampusu LPP, dojście od ulicy Reduta Dzik oraz Reduta Miś. Główne wejścia do kompleksu planowane są od ul. Reduta Miś oraz od nowoprojektowanej drogi. Dojazd kołowy na teren samej działki będzie udostępniany czasowo na dostawy, dojazd osób niepełnosprawnych oraz pracowników budynków, dla których zlokalizowany jest naziemny parking przy wjeździe od ul. Reduta Miś. Kontrola ruchu kołowego zapewniona będzie dzięki automatycznym słupkom ograniczającym wjazd na teren projektowy. Ze względu na proekologiczny charakter projektu oraz bardzo dobrą obsługę tego terenu przez transport miejski, zakłada się, że jak największa liczba użytkowników kompleksu będzie korzystała z publicznych środków komunikacji. Na terenie zlokalizowane są naziemne miejsca parkingowe dla osób niepełnosprawnych oraz kilka miejsc na samochodowy osobowe. Znajduje się również duża ilość parkingów rowerowych. Przy wjeździe od strony ul. Reduta Miś znajdują się systemowe ukrywane pojemniki gromadzenia odpadów.

Wydzielony teren pomiędzy budynkami tworzy formę placu, woonerfu³⁴, w którym zniesiony jest podział na ulicę oraz chodnik w celu zapewnienia bezpieczeństwa oraz elastyczności przestrzeni. Teren ten, wyposażony w małą architekturę, może być czasowo zagospodarowywany

³⁴ Woonerf – ulica w strefie zurbanizowanej, gdzie zniesiony jest podział na ulicę oraz chodnik w celu zapewnienia bezpieczeństwa, uspokojenia ruchu i poprawy walorów estetycznych przestrzeni. Priorytetem jest ruch pieszki oraz rowerowy. Zakłada wytworzenie przestrzeni publicznej. Pojawił

na pchli targ, wydarzenia z udziałem food trucków, czy ulicznych wystaw instalacji artystycznych. Wzdłuż drogi biegną historyczne tory kolejowe boczniczy kolejowej obsługującej dawne zakłady przemysłowe tej części miasta. W wyborze materiału nawierzchniowego postanowiono nawiązać do istniejącej niegdyś nawierzchni ulicy – kostki brukowej. Wskazuje na to pozostała część materiału pomiędzy torami.

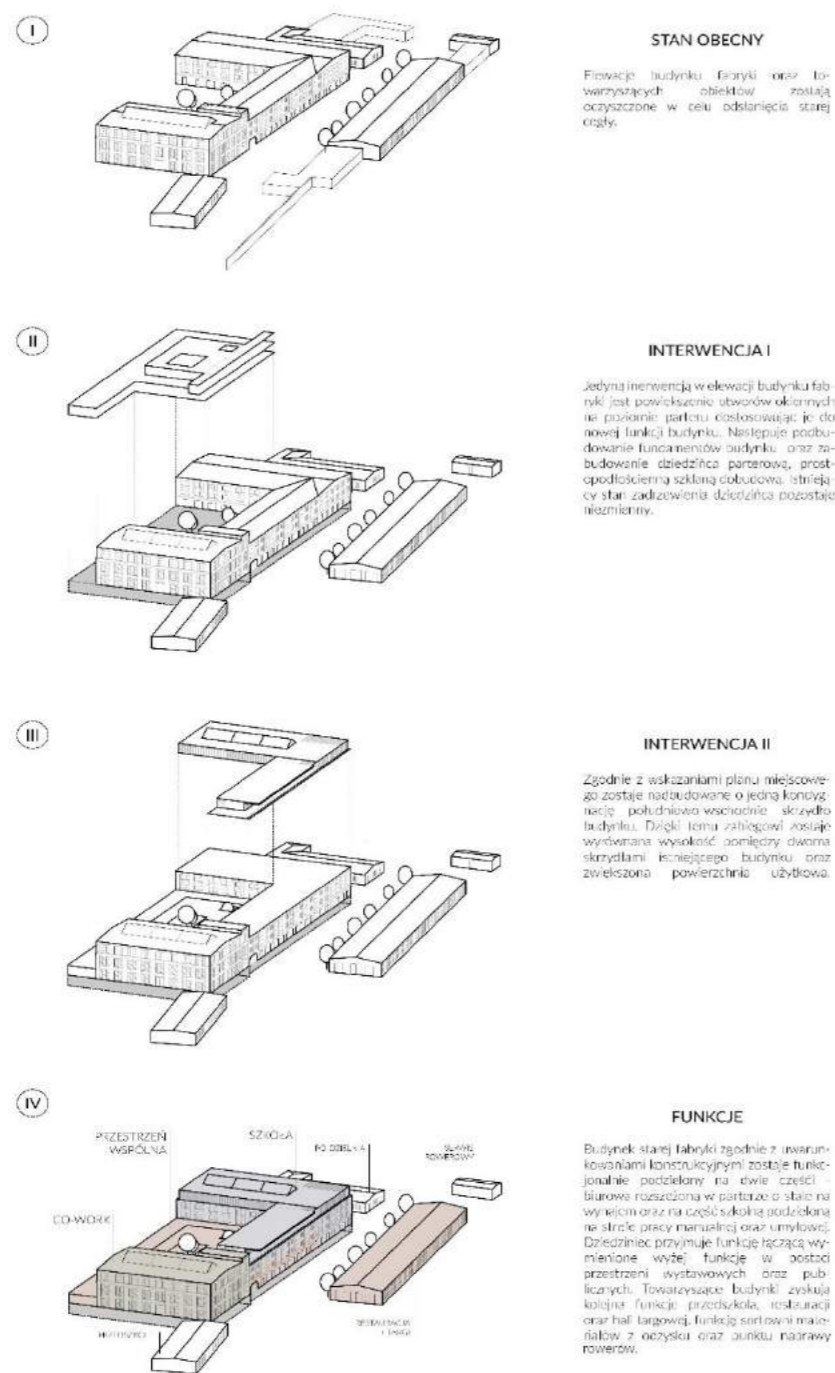
Powierzchnia przedpoła Bastionu Miś, w nawiązaniu do sąsiadujących bastionów, została przeznaczona na zielone tereny rekreacyjne i z tego względu, nie została utwardzona. Dzięki temu zabiegowi możliwa jest organizacja koncertów plenerowych, pikników czy kina letniego. Zakłada się, że będzie ona również wykorzystywana na potrzeby placu warsztatowego dla rozszerzenia funkcji stolarni. W bezpośrednim sąsiedztwie budynku znajduje się drewniany taras wypoczynkowy.

Teren zlokalizowany na barku bastionu Miś będzie miał charakter sportowy. Część przestrzeni wydzielona jest na plac zabaw towarzyszący funkcji przedszkola. Reszta terenu wyposażona jest w boiska do siatkówki, koszykówki, teren do gier zespołowych, pergole oraz schody terenowe. Zakłada się, że przestrzeń ta będzie punktem integracyjnym dla użytkowników nowoprojektowanego kompleksu, pracowników firmy LPP oraz mieszkańców dzielnicy.

4.3.2. Założenia architektoniczne

Uwzględniając wytyczne Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego oraz opracowane założenia funkcjonalne zaproponowane zostały odpowiednie rozwiązania architektoniczne. Forma budynku fabryki, jak i pozostałych parterowych budynków pozostała niemal w całości zachowana. Wprowadzone zostały niewielkie zmiany w elewacji budynków ingerujące jedynie w wielkość i lokalizację otworów okiennych oraz drzwiowych na poziomie parteru. Rozbudowany program funkcjonalny budynku oraz jego ograniczenia przestrzenne wiążą się z jego rozbudową. Zgodnie z założeniami planu miejscowego budynek został nadbudowany o jedną kondygnację oraz zabudowano jego dziedziniec. Zdecydowano się również na podbudowę budynku o jedną kondygnację w celu lokalizacji wielkopowierzchniowych pomieszczeń technicznych tj., wentylatornia oraz ze względu na wysokie prawdopodobieństwo konieczności umocnienia istniejących fundamentów związanych z nadbudową oraz zmiana przeznaczenia obiektu. Betonowa konstrukcja budynku fabryki oraz parterowych budynków została zachowana. W niektórych

się w latach 70. XX wieku w Holandii. (http://woonerf.dlalodzi.info/czym_jest_woonerf.html, dostęp: 01.2020)

Rys. 1.29. Schemat aksonometryczny budynków przedstawiający kolejne etapy projektowe (opracowanie K. Jankowska)

miejskach zdecydowano się na wykonanie otworów w stropie zapewniających doświetlenie i pożądane połączenia przestrzenne części budynku.

Zarówno dobudowa jak i nadbudowa budynku została zaproponowana w minimalistycznej szklanej, prostopadłościowej formie. Celem tego zabiegu jest wyraźne oddzielenie formy nowoczesnej od historycznej z zachowaniem jak największego szacunku i wyeksponowaniem starej tkanki budynku. Szkło użyte w zabudowie dziedzińca zależnie od pogody i pory dnia zmienia odbiór budynku. Wieczorem lub w pochmurny dzień, zapewnia przezierność historycznej fasady. W ciągu słonecznego dnia za to, odbija w swojej tafli otaczającą zieleni tworząc u widza wrażenie przenikania się wnętrza z zewnątrz. Podział szklenia nawiązuje do podziałów istniejącej fasady. Kolejnym zabiegiem jest zachowanie istniejących drzew znajdujących się na terenie dziedzińca. Zabudowa tworzy oddzielenie drzew od wnętrza w formie szklanych kubików. Dzięki temu spełniono warunki Planu Miejsowego o zachowaniu istniejącego drzewostanu, nadano dobudowie unikalny charakter oraz zapewniono doświetlenie. W części podziemnej donice pod istniejącymi drzewami pełnią funkcję zbiorników retencyjnych filtrujących wodę deszczową. Nadbudowa kondygnacji +3 została zaprojektowana również w formie szklanego kubika, aby w jak najdelikatniejszy sposób zaznaczyć swoją obecność względem istniejącej fasady. Ta szklana część budynku została obudowana systemowymi aluminiowymi belkami w celu zapewnienia częściowego zacienienia jej wnętrza. Stropodachy nadbudowy podobnie jak zabudowy dziedzińca zostały zaprojektowane w formie odwróconego dachu zielonego. W całym obiekcie została wymieniona stolarka okienna z zachowaniem historycznego układu szprosów.

4.3.3. Program funkcjonalny

Cechą charakterystyczną budynku dawnej fabryki jest jego podział konstrukcyjny i przestrzenny na dwie części. Wyższą, trójkondygnacyjną część produkcyjno-halową w skrzydle północnym oraz niższą również trójkondygnacyjną część administracyjną w skrzydle głównym oraz południowym. Miejszem łączącym te dwie części przestrzennie i funkcjonalnie jest jedna klatka schodowa obsługująca różne poziomy kondygnacji.

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania, nowe proponowane funkcje również podzielone są względem istniejącego układu konstrukcyjnego na dwie części. Wcześniej wymienione założenia łączenia edukacji artystycznej z przedsiębiorstwami znajdują swoje zastosowanie w projekcie. Przestrzeń halowa ze względu na jej położenie blisko kampusu LPP zostaje przeznaczona na funkcje biurowe, przeznaczone na wynajem dla biur z branży kreatywnej. Możliwym zagospodarowaniem tej części jest również rozszerzenie biur projektowych firmy LPP

przy założeniu współpracy pracowników firmy z uczniami szkoły. Niższa, ale powierzchniowo większa część budynku, została zagospodarowana na funkcje szkoły rzemiosła artystycznego. Inspiracją do rozwiązania zależności funkcjonalnej poszczególnych przestrzeni tej części budynku była Szkoła Bauhausu – w projekcie również zastosowano podział budynku na oddzielne skrzydła odpowiadające odpowiednim funkcjom. W skrzydle południowym zlokalizowano strefę pracy manualnej z wyróżnieniem na strefę warsztatową brudną oraz czystą, oraz zlokalizowane na ostatnich dwóch piętrach przestrzenie projektowe. Skrzydło główne odpowiada pracy umysłowej, gdzie zlokalizowane są sale wykładowe, biblioteka oraz administracja. W części parterowej oraz na pierwszym piętrze tego skrzydła zlokalizowane są strefy publiczne takie jak kawiarnia z księgarnią, sklep, w którym wystawiane są wyroby wykonane w szkole, oraz sale warsztatowo-wykładowe, w których istnieje możliwość organizacji publicznych warsztatów z mieszkańcami i wykładów.

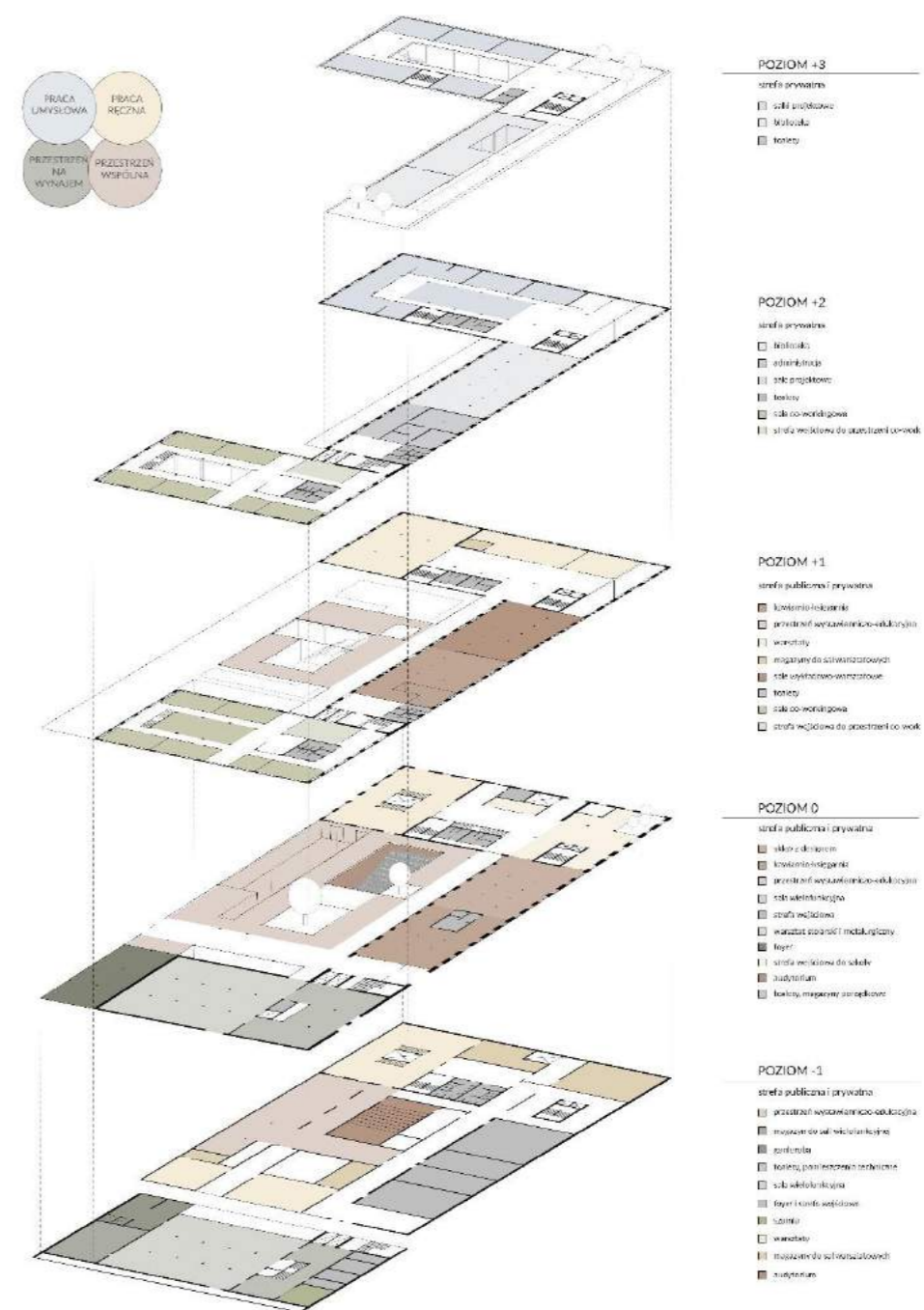
Ostatnie skrzydło, północne, w całości przeznaczone jest na wynajem. W części podziemnej oraz na parterze zlokalizowano wielkopowierzchniowe sale wielofunkcyjne dostępne zarówno na użytek funkcji szkolnej, jak i na użytek zewnętrzny. Powierzchnia sal pozwala na organizację konferencji dla ok. 200 osób, wykładów, pokazów mody, targów i różnego rodzaju wystąpień artystycznych. Po zapewnieniu odpowiednich warunków akustycznych sala podziemna może być wykorzystywana na imprezy i koncerty. Wejście do tej części zlokalizowane jest od głównej ulicy, gdzie znajduje się informacja oraz bar z przekąskami oraz napojami. Na przedłużeniu sali parterowej zlokalizowano foyer w widoku na zieleń i wyjściem na teren bastionu Miś. Przewiduje się w tej części dostawy cateringowe z pobliskiej restauracji lub od firm zewnętrznych. W części podziemnej znajdują się szatnia, sanitariaty, magazyn oraz garderoby. Obydwa poziomy połączone są klatkami schodowymi oraz windami. Na dwóch ostatnich piętrach tego skrzydła znajdują się przestrzenie biurowe na wynajem dla interesariuszy. Duża przestrzeń, industrialny charakter wnętrza oraz wysokie stropy stwarzają atrakcyjne warunki do realizacji otwartych przestrzeni do pracy w stylu co-work. Zdecydowano się na przestrzenne połączenie tych dwóch pięter poprzez wyburzenie części stropu ich oddzielającego. Jedynymi pionowymi przegrodami są mobilne szklane ścianki pozwalające na organizację przestrzeni według aktualnych potrzeb użytkowników. Stwarza to możliwość wydzielenia zamkniętych pomieszczeń na prace grupową jednej firmy lub organizacji. Zakładana wielkość pomieszczeń opiera się na istniejącej siatce konstrukcyjnej obiektu i pozwala na wytworzenie salek o wielkości 22m² i 44m². Przestrzeń wyposażona jest centralnie usytuowane pomieszczenie socjalne oraz salki konferencyjne. Na poziomie +1 znajduje się wydzielone wejście do przestrzeni z recepcją i poczekalnią.

W części szkolnej znajdują się przestrzenie warsztatowe, podzielone na brudne oraz czyste. W strefie brudnej, na parterze znajduje się warsztat stolarski oraz metaloplastyczny. Maszyny do obróbki drewna i metalu zlokalizowane zostały bezpośrednio pod warsztatem, w części podziemnej, w celu zapewnienia odpowiedniej izolacji akustycznej. Naziemna i podziemna część warsztatu połączone są klatkami schodowymi oraz windą towarową ułatwiającą transport wielkopowierzchniowych elementów. W części podziemnej zlokalizowano również sanitariaty oraz prysznic obsługujące strefę brudną. W bezpośrednim sąsiedztwie warsztatów, w części podziemnej znajdują się magazyny podzielone na magazyn drewna, metalu, tkanin oraz wszystkich innych surowców z odzysku sprowadzanych do szkoły. Najwyższe dwie kondygnacje połączono przestrzennie za pomocą otworu w stropie je oddzielającym. Zaprojektowano w tej części sale projektowe dla studentów połączone z salami dla prowadzących. Połączenie przestrzenne sal profesorskich oraz studenckich ma na celu zniesienie bariery pomiędzy tymi grupami. Skutkiem takiego zabiegu jest zapewnienie przestrzeni do pracy wspólnej i realizacji wspólnych wizji i projektów artystycznych budując relację student-mentor. W części tej zapewniono wydzielone pomieszczenia socjalne oraz szeroką komunikację pozwalającą na integrację lub wystawę prac studentów. Dobudowana, najwyższa kondygnacja dzięki przeszklonej formie zapewnia odpowiednie doświetlenie sal projektowych, a obudowa elewacyjna oferuje ciekawą grę świetlną we wnętrzu. W części skrzydła głównego, nadbudowana kondygnacja pełni funkcję dwupoziomowej biblioteki, a część kondygnacji przeznaczona jest na taras zewnętrzny oferujący atrakcyjny widok na Dolne Miasto, Bastiony oraz Główne Miasto Gdańsk.

Poza dobudową najwyższej kondygnacji zdecydowano się zabudować istniejący dziedziniec. Argumentem przemawiającym za podjęciem takiej decyzji jest wytworzenie połączenia funkcjonalnego części biurowej, z częścią uczelni artystycznej. Zabudowa dziedzińca pełni funkcję integracyjną, stwarzającą możliwości do wymiany doświadczeń i wiedzy pomiędzy studentami, a osobami praktykującymi zawód. Przestrzeń ta pełni bardzo ważną rolę w procesie edukacyjnym studentów jak i w rozwoju zawodowym biur projektowych, czy freelancerów, zapewniając możliwość nawiązania kontaktów owocujących dalszą współpracą. Przestrzeń dziedzińca jest również wykorzystana na rozszerzenie funkcji publicznych (gastronomii oraz sklepu). Centralnie zlokalizowano również audytorium umożliwiające organizację wykładów i prezentacji zarówno dla użytkowników instytucji, jak i zewnętrznych interesariuszy. Przestrzeń wokół sali przeznaczona jest na dwupoziomową, otwartą przestrzeń wystawową. Na poziomie -1 zlokalizowano główne wejście do audytorium oraz szatnie samoobsługową. Strefa wystawowa na poziomie -1 zlokalizowana jest w bezpośrednią sąsiedztwie pracowni warsztatowych, umożliwiając łatwy transport i wystawę zrealizowanych prac studenckich.

Proces dostaw do budynku odbywa się zgodnie z wyznaczoną drogą. Pozyskane materiały i przedmioty z odzysku zbierane są za pomocą ciężarówki jeżdżącej w wyznaczonym dniu po okolicznych dzielnicach. Następnie, dostarczane są do budynku B, w którym zlokalizowana jest sortownia materiałów. Przedmioty i materiały nadające się do ponownego wykorzystania lub przerobienia trafiają za pośrednictwem windy towarowej do magazynów zlokalizowanych na poziomie -1 i wykorzystywane są do tematycznych prac projektowych studentów. W części budynku B zlokalizowana jest również „Po/dzielnia”, gdzie materiały mogą być dostarczone osobiście przez ich właścicieli i zostają wystawione na wymianę.

Budynek A zdecydowano się przeznaczyć w całości na funkcje publiczne. Zlokalizowano w nim lokal gastronomiczny z otwartą kuchnią oraz przestrzeń na organizację targów mody, designu, sprzedaży ekologicznej żywności. W budynku B zlokalizowano sortownię oraz Po/dzielnię. Budynek C ze względu na swoje małe wymiary przeznaczony został na przyjazny klientom serwis rowerowy. W budynku D, kierując się sugestią pracowników firmy LPP, proponuje się lokalizację przedszkola.

Rys. 1.30. Aksonometria pokazująca powiązania funkcjonalne poszczególnych pomieszczeń projektu (opracowanie K. Jankowska)

4.3.4. Zagadnienia przeciwpożarowe

Budynek dawnej fabryki zakwalifikowany jest do kategorii pożarowej ZL I. Jest zaliczany do grupy budynków średniowysokich i posiada klasę odporności ogniowej „B”.

Klatki schodowe zaprojektowane są jako bezpieczne, osobne strefy pożarowe. Ich parametry i wymiary zgodne są z warunkami technicznymi i odpowiadają warunkom wymaganym dla dróg ewakuacyjnych. Klatki schodowe prowadzą do dróg ewakuacyjnych, a następnie na zewnątrz budynku.

W północnym skrzydle budynku, kierując się wytycznymi konserwatorskimi, nie zdecydowano się na dobudowę ewakuacyjnej klatki schodowej. Z tego względu ewakuacja tej części obiektu nie jest zgodna z obowiązującymi warunkami technicznymi i wymaga wystąpienia o odstępstwo do Państwowej Wojewódzkiej Straży Pożarnej. Dodatkowo, w celu zapewnienia bezpiecznej ewakuacji zaproponowano następujące rozwiązania zastępcze:

- instalacja tryskaczy i zraszaczy
- system oddymiania klatek schodowych
- system sygnalizacji pożarowej
- podłączenie obiektu do monitoringu straży pożarnej

Niskie, parterowe budynki na terenie działki zaliczają się do grupy budynków niskich. Zakwalifikowane są do kategorii pożarowej ZL I oraz ZL III. Odporność pożarowa dla tego typu budynków to „B” dla ZL I oraz „C” dla ZL III.

4.3.5. Instalacje

Przewidziano wyposażenie obiektów w następujące instalacje:

- sanitarne
- elektryczne
- centralnego ogrzewania
- sygnalizacji pożaru oraz oddymiania klatek schodowych
- odgromowa
- teletechniczne

Ze względu na brak zacienienia przesłaniania budynku od strony południowej, przewiduje się możliwość instalacji systemu paneli fotowoltaicznych na dachu północnego skrzydła budynku.

4.3.6. Parametry zabudowy

- powierzchnia działki: 22863m²
- powierzchnia zabudowy: 6519 m²
- powierzchnia całkowita: 19263 m²
- wysokość budynku: 18m (budynki towarzyszące 7m)
- liczba kondygnacji: 3 (budynki towarzyszące: 1)
- kubatura: 62343,7 m³
- wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 33%

4.3.7. Zestawienie pomieszczeń

Poziom -1

Nr. Pom	Nazwa	Pow. [m ²]
-1.1	Stolarnia i metaloplastyka -pomieszczenie na maszyny	281
-1.2	Magazyn drewna i metalu	77,4
-1.3	Magazyn tkanin, papieru	137,8
-1.4	Toalety z prysznicami	61
-1.5	Magazyn do audytorium	49,2
-1.6	Zbiornik retencyjny - donica na drzewo	19,8
-1.7	Audytorium	144,3
-1.8	Zbiornik retencyjny - donica na drzewo	85,5
-1.9	Szatania samoobsługowa	39
-1.10	Wystawa	345
-1.11	Magazyn do studia foto-wideo	41,5
-1.12	Magazyn do druku 3d	18,7
-1.13	Pracownia druku 3d	86,5
-1.14	Garderoby	99,8
-1.15	Magzyn do sali wielofunkcyjnej	120
-1.16	Sala wielofunkcyjna	460
-1.17	Doświetlenie z parteru	68
-1.18	Reżyserka dźwięku i światła	9,5
-1.19	Hall + szatnia samoobsługowa	124,7
-1.20	Toalety	76,6
-1.21	Szatnia	38,3
-1.22	Pomieszczenie porządkowe	27,5
-1.23	Magazyn	28,2
-1.24	Pom. przyłącza prądu	28,8
-1.25	Rozdzielnia elektryczna	41,25
-1.26	Pom. wymiennika ciepła	128
-1.27	Wentylatornia	173
-1.28	Studio foto-wideo	86,5
K	Komunikacja	1000
RAZEM		3896,85

Poziom 0 - BUDYNEK GŁÓWNY

Nr. Pom	Nazwa	Pow. [m ²]
0.1	Hall wejściowy do sali wielofunkcyjnej	211
0.2	Toaleta + przewijak	9,5
0.3	Bar + informacja	28,6
0.4	Doświetlenie kondygnacji -1	70
0.5	Sala wielofunkcyjna	460
0.6	Foyer do sali wielofunkcyjnej	187
0.7	Przedsiónek wejściowy	53,2
0.8	Kawiarnia + księgarnia	222
0.9	Zaplecze gastronomiczne	17
0.10	Zmywak	6,25
0.11	Toaleta	4,4
0.12	Sklep z wyrobami rzemieślniczymi	250
0.13	Hall wejściowy do nowej szkoły rzemiosła	209
0.14	Recepcja	15,5
0.15	Pom. socjalne pracowników	15
0.16	Szatnia samoobsługowa	28,3
0.17	Magazyn porządkowy	15,7
0.18	Toalety	35,8
0.19	Pracownia stolarska + metaloplastyka	287,7
0.20	Audytorium	150
0.21	Otwarty sklep z designem	50,5
0.22	Otwarta kawiarnia	72
0.23	Przestrzeń na istniejącą zielen	19,5
0.24	Przestrzeń na istniejącą zielen	85,7
K	Komunikacja	1400
RAZEM		3903,65

BUDYNEK A

Nr. Pom	Nazwa	Pow. [m ²]
A.01	otwarta kuchnia i bar	66
A.02	restauracja	243
A.03	zaplecze kuchenne	33,1
A.04	pom socjalne dla pracowników	6,5
A.05	toaleta dla pracowników	5
A.06	zmywak	9,4
A.07	zaplecze do sali wielofunkcyjnej	17,5
A.08	toalety	11,2
A.09	sala wielofunkcyjna	516
A.10	bar	45,2
K	komunikacja	224,2
RAZEM		1177,1

BUDYNEK B

Nr. Pom	Nazwa	Pow. [m ²]
B.01	Po/dzielnia - wymiana przedmiotów	140
B.02	toaleta	3,8
B.03	przebieralnia	3,8
B.04	sortownia	265
B.05	toaleta	3,8
B.06	zaplecze pracownicze	3,8
B.07	punkt przyjęć	5,9
RAZEM		426,1

BUDYNEK C

Nr. Pom	Nazwa	Pow. [m ²]
C.01	warsztat rowerowy	49,2
C.02	kasa	6
C.03	zaplecze	2,7
C.05	toaleta	2,8
RAZEM		60,7

Poziom +1

Nr. Pom	Nazwa	Pow. [m ²]
+1.01	hol wejściowy	55
+1.02	kawiarnio-księgarnia	218
+1.03	sale wykładowo-warsztatowe	256
+1.04	przestrzeń na wystawę prac studenckich	53
+1.05	magazyn do pracowni rysunku i malarstwa	13,8
+1.06	pracownia rysunku i malarstwa	113
+1.07	pracownia modelarska	61
+1.09	sanitariaty	35
+1.10	zwnętrzny taras użytkowy	370
+1.11	przestrzeń wspólna	307
+1.12	strefa wejściowa do strefy co-workingowej	63
+1.13	pomieszczenie socjalne	29,3
+1.14	sala konferencyjna	21
+1.15	sala konferencyjna	43,8
+1.16	otwarta przestrzeń do pracy typu co-work	95
+1.17	pomieszczenie biurowe na wynajem	44,2
+1.18	pomieszczenie biurowe na wynajem	44
+1.19	pomieszczenie biurowe na wynajem	40
+1.20	pomieszczenie biurowe na wynajem	44
+1.21	sanitariaty	37,6
+1.22	sanitariaty	28
+1.23	przestrzeń na istniejącą zielen	19,8
+1.24	przestrzeń na istniejącą zielen	85,7
+1.25	otwór w stropie	77
+1.26	zielony taras	700
K	komunikacja	1000
RAZEM		3854,2

Poziom +2

Nr. Pom	Nazwa	Pow. [m ²]
+2.01	biblioteka	340
+2.02	poczekalnia	55
+2.03	sekretariat	56
+2.04	pomieszczenie socjalne	10,5
+2.05	pokój dyrektora	28,7
+2.06	punkt ksero	10
+2.07	sanitariaty	28
+2.08	hall wejściowy	54,6
+2.09	sanitariaty	37,5
+2.10	pomieszczenie socjalne	26
+2.11	pracownia projektowa	50
+2.12	pracownia projektowa + pokój profesora	48,4
+2.13	pracownia projektowa	93
+2.14	pracownia projektowa + pokój profesora	48
+2.15	przeźródź do pracy wspólnej	160
+2.16	strefa wejściowa do strefy co-workingowej	63,8
+2.17	pomieszczenie socjalne	29
+2.18	sanitariaty	37,22
+2.19	sala konferencyjna	43,6
+2.20	sala konferencyjna	21,5
+2.21	pomieszczenie biurowe na wynajem	44
+2.22	pomieszczenie biurowe na wynajem	42
+2.23	pomieszczenie biurowe na wynajem	42
+2.24	pomieszczenie biurowe na wynajem	44
K	komunikacja	700
RAZEM		2112,82

Poziom +3

Nr. Pom	Nazwa	Pow. [m ²]
+3.01	ogród zimowy	133
+3.02	pomieszczenie socjalne	24,5
+3.03	pracownia projektowa	46,5
+3.04	pracownia projektowa + pokój profesora	46,2
+3.05	pracownia projektowa	45,7
+3.06	pracownia projektowa + pokój profesora	73,5
+3.07	pracownia projektowa	45
+3.08	sanitariaty	17
+3.09	biblioteka	155
+3.10	sala wykładowa	113,5
+3.11	taras	264
K	komunikacja	500
RAZEM		1463,9

4.3.8 Rozwiązania konstrukcyjne i materiałowe

Istniejąca betonowa, monolityczna konstrukcja budynku zostaje w całości zachowana. Przewiduje się jedynie częściowe jej wzmocnienie ze względu na przewidywane zwiększenie obciążeń użytkowych obiektu spowodowanych zmianą przeznaczenia obiektu oraz nadbudową. Jedyną ingerencją w konstrukcję jest miejscowe wyburzenie części stropów w celu zapewnienia połączenia przestrzennego różnych poziomów budynku. W tym celu istniejące stropy zostaną miejscowo wzmocnione taśmami z włókna węglowego. Konstrukcja nadbudowy budynku w nawiązaniu do istniejącej konstrukcji została zaproponowana materiału pochodnego od betonu - żelbetu. Decyzja odnośnie doboru materiału konstrukcyjnego nadbudowy budynku musi być jednak poprzedzona szczegółowymi analizami technicznymi. Układ osi konstrukcyjnych pozostaje taki sam jak w niższych kondygnacjach budynku.

Ze względu na projektowane obniżenie posadzki budynku istniejącego oraz w celu wzmocnienia fundamentów budynku zdecydowano się na ich podbicie. Proponowanym rozwiązaniem jest odcinkowe podbijanie fundamentów za pomocą iniekcji strumieniowej i kolumn Siolcrete systemu Keller. Rozwiązanie to polega na wykonaniu w gruncie płyty cementowo – gruntowej, która będzie stanowić fundament zastępczy, przenosząc obciążenia z istniejącego fundamentu na kolejne warstwy podłoża. Następnie, nowy fundament zostanie zaizolowany termicznie oraz wykonana zostanie hydroizolacja zgodnie z uwarunkowaniami wodno-gruntowymi terenu.

Głównym materiałem użytym w dobudowie oraz rozbudowie istniejącego budynku, poza materiałem konstrukcyjnym, jest szkło. Elewacja nowoprojektowanej części obiektu zaproponowana jest w systemie modułowych, szklanych ścian strukturalnych. Zdecydowano się na takie rozwiązanie ze względu na chęć uzyskania jak najlepszych warunków oświetleniowych wnętrza dziedzińca i uzyskania wrażenia połączenia wnętrza budynku z zewnętrznymi terenami zielonymi. Proponowanym rozwiązaniem jest system fasad szklanych 4150 SX – High Insulated produkowanych przez firmę Sapa. Nadbudowa budynku również została zaprojektowana w systemie fasad szklanych, obudowanych zewnętrznymi elementami wykonanymi z aluminium z recydingu.

4.3.9. Docieplenie budynku

Budynek dawnej fabryki wpisany został na listę obiektów objętych ochroną konserwatorską. Z tego względu wszelkie prace związane z adaptacją obiektu powinna przebiegać pod nadzorem konserwatorskim. Dużym wyzwaniem projektowym okazuje się chęć zachowania jak największej części istniejącej substancji budynku, przy jednoczesnym dostosowaniu go do współczesnych wymogów technicznych oraz zmiennej funkcji użytkowej. Istniejące ceglane ściany zewnętrzne o grubości od 45 cm do 60cm, nie spełniają odpowiednich warunków izolacyjności termicznej. Konieczne zatem okazuje się zapewnienie dodatkowej izolacji termicznej ścian. Biorąc pod uwagę jednak wymogi konserwatorskie chroniące ceglaną elewację budynku, zdecydowano się na docieplenie ścian od wewnątrz. Proponuje się użycie płyt Multipor, ze względu na ich odpowiednie parametry izolacyjne przy użyciu niewielkiej grubości płyt (6cm). Dzięki zapewnieniu pustki powietrznej pomiędzy istniejącą powłoką, a ścianą docieplającą, elewacja funkcjonowała będzie w systemie wentylowanym. W celu zachowania industrialnego charakteru wnętrza proponuje się wykończenie fragmentów ścian cegłą rozbiórkową pozostałą po powiększeniu otworów okiennych w elewacji budynku.

4.3.10 Dostępność dla osób niepełnosprawnych

Cały obiekt został przystosowany do użytku przez osoby z niepełnosprawnościami. Zostały wyeliminowane wszelkie bariery architektoniczne, które mogłyby utrudniać poruszanie się po budynku. Zastosowano automatycznie otwierane, bez progowe wejścia do budynku na poziomie parteru. Ich wymiary odpowiadają wymaganej minimalnej szerokości 90cm w świetle ościeżnicy. Dostęp do każdej kondygnacji i pomieszczenia w budynku zapewniony jest za pośrednictwem komunikacji pionowej w postaci dźwigów dostosowanych do osób poruszających się na wózku

inwalidzkim (wymiały kabiny min. 1,1mx1,4m). Na każdej kondygnacji zapewniono pomieszczenia sanitarne o przestrzeni manewrowej min. 1,5mx1,5m.

WYKAZ LITERATURY

1. Anker P., *From Bauhaus to Ecohouse. A history of ecological design*, Louisiana: LSU Press, 2010
2. Bogacz-Wojtanowska E., Hojda P., Lenzion M., Wrona S., Siorek B., *Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny z badań ilościowych*, Kraków, 2017
3. Gawdzik M., *Transformacja zdekapitalizowanej przestrzeni przemysłowej – genius loci – źródło nowych struktur funkcjonalno-przestrzennych*, Gdańsk: Politechnika Gdańska, 2006
4. Gropius W., *Bauhaus Manifesto and Program*, Weimar: The administration of the Staatliche Bauhaus in Weimar, 1919
5. Itten J., *Design and Form: The Basic Course at the Bauhaus and Later*, Reinhold, 1975
6. Janiak J., *Recykling i upcykling w służbie architektury. Estetyka obiektów z materiałów wtórnych*, Warszawa: Politechnika Warszawska, 2017, s.27-33
7. Lenartowicz K., Ostręga A., Revitalization of post-industrial areas through the preservation of technical heritage in Poland, Kraków: Czasopismo AGH, 2012, s.181-190
8. Pastrach S., *Paul Klee 1879-1940*, Tashen, 1994, s.47
9. Marchwiński J., Zielonko-Jung K. *Współczesna architektura proekologiczna*, Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN, 2012
10. Masłowski A. *Historia Dolnego Miasta do 1945 roku*, Biblioteczka Dolnego Miasta, 2016
11. McDonough W., Braungart M., *Cradle to Cradle: Remaking the Way We Make Things* Nowy Jork: North Point Press, 2002
12. Nyka L., Szczepański J., *Kultura dla rewitalizacji — rewitalizacja dla kultury*. Gdańsk, CSW Łaźnia 2010, s. 93–110
13. Rembeza M., *Transformacja tożsamości miejsca jako efekt interwencji artystycznych w przestrzeni publicznej*, Gdańsk, 2017
14. <https://www.brg.gda.pl/rewitalizacja/gminny-program-rewitalizacji> [dostęp styczeń 2020]
15. <https://readymag.com/u88640568/1455597/?fbclid=IwAR2kmMQM4M1D15HxXZb4SNX3Q3aOxCEdV-cWJRWS0vm9G5BhxAbRSWDITVY> [dostęp styczeń 2020]
16. <http://www.laznia.pl/institucja/> [dostęp styczeń 2020]
17. <https://architecturenow.co.nz/articles/unprepared-for-practice/> [dostęp styczeń 2020]
18. https://www.worldgbc.org/sites/default/files/UNEP%20188_GABC_en%20%28web%29.pdf [dostęp styczeń 2020]
19. <https://medium.com/@changePilots/what-can-design-do-for-circular-economy-9c8e00b36e09> [dostęp styczeń 2020]
20. <http://magazynmiasta.pl/2019/10/01/nowe-rzemioslo/> [dostęp styczeń 2020]
21. <https://lxfactory.com/en/lx-factory/> [dostęp styczeń 2020]
22. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_18_3374 [dostęp styczeń 2020]
23. <https://kaosberlin.de/> [dostęp styczeń 2020]
24. <https://piotrkowskacenter.pl/> [dostęp styczeń 2020]
25. <https://readymag.com/u88640568/1455597/?fbclid=IwAR2kmMQM4M1D15HxXZb4SN> [dostęp styczeń 2020]
26. [X3Q3aOxCEdV-cWJRWS0vm9G5BhxAbRSWDITVY](https://x3q3aOxCEdV-cWJRWS0vm9G5BhxAbRSWDITVY) [dostęp styczeń 2020]
27. <https://sculptform.com.au/the-design-flexibility-of-aluminium/> [dostęp styczeń 2020]
28. <https://architecturenow.co.nz/articles/unprepared-for-practice/> [dostęp styczeń 2020]

Strony internetowe:

14. <https://www.brg.gda.pl/rewitalizacja/gminny-program-rewitalizacji> [dostęp styczeń 2020]
15. <https://readymag.com/u88640568/1455597/?fbclid=IwAR2kmMQM4M1D15HxXZb4SNX3Q3aOxCEdV-cWJRWS0vm9G5BhxAbRSWDITVY> [dostęp styczeń 2020]
16. <http://www.laznia.pl/institucja/> [dostęp styczeń 2020]
17. <https://architecturenow.co.nz/articles/unprepared-for-practice/> [dostęp styczeń 2020]

Bastion Miś

Projekt Nowej Szkoły Rzemiosła Artystycznego

Główne wejście

Zielony dach

Przestrzeń wystawiennicza

Kawiarnia

Przestrzeń pracy wspólnej

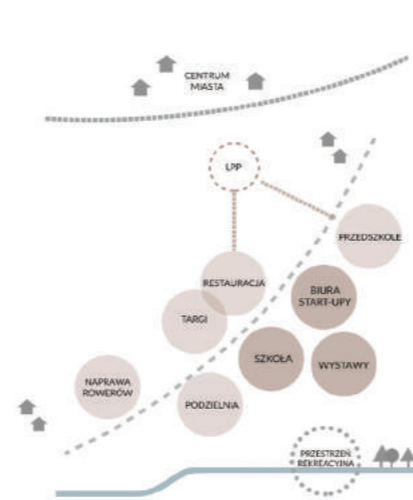

Auditorium

PLAN ZAGOSPODAROWANIA TERENU SKALA 1:500

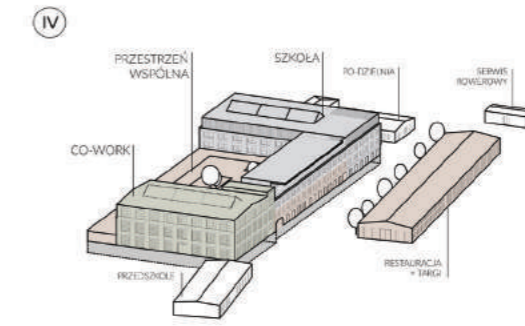
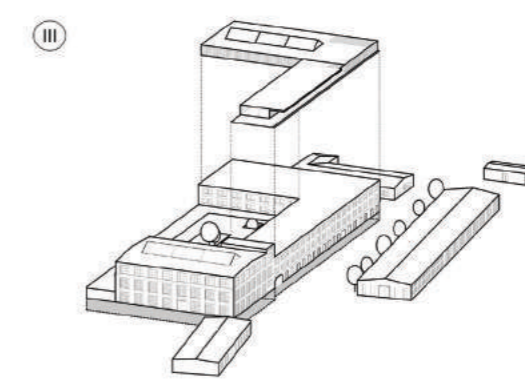
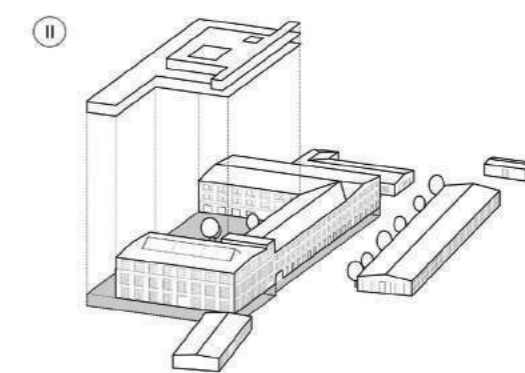
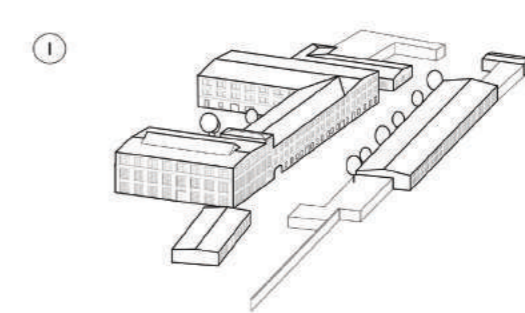
ZACHODNIA SYLWETA ZAŁOŻENIA SKALA 1:250

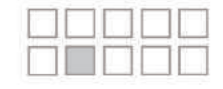
SCHEMAT FUNKcjONALNY ZAŁOŻENIA - SKALA URBANISTYCZNA

SCHEMATYCZNY WIDOK FUNKcjONOWANIA PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

SCHEMAT ROZWOJU BRYŁY

STAN OBECNY

Elewacje budynku fabryki oraz towarzyszących obiektów zostają oczyszczone w celu odsłonięcia starej cegły.

INTERWENCJA I

Jedyną interwencją w elewacji budynku fabryki jest powiększenie otworów okiennych na poziomie parteru, dostosowując je do nowej funkcji budynku. Następuje podbudowanie fundamentów budynku oraz zabudowanie dziedzińca parterowego, prostopodścienną szklaną zabudową. Forma szklanego dziedzińca została zaprojektowana w taki sposób, aby zachować istniejący stan zadrzewienia bastionu.

INTERWENCJA II

Zgodnie z wskazaniem planu miejscowego południowa - wschodnia ściana budynku zostaje nadbudowana o jedną kondygnację. Dzięki temu zabiegowi zostaje wyrównana wysokość pomiędzy dwoma skrzydłami istniejącego budynku oraz zwiększona powierzchnia użytkowa.

FUNKCJE

Budynek starej fabryki, zgodnie z uwarunkowaniami konstrukcyjnymi, zostaje funkcjonalnie podzielony na dwie części: biurową rozszereżoną w parterze o salę na wynajem oraz na część szkolną podzieloną na strefę pracy manualnej oraz umyłowej. Dziedziniec przyjmuje funkcję łączącą wymienione wyżej funkcje w postaci publicznych przestrzeni wystawienniczych. Towarzystwo budynku zyskuje kolejno funkcję przedszkola, funkcję restauracji, funkcję hali targowej, funkcję sortowni materiałów z odzysku oraz funkcję kawiarni z serwisem rowerowym.

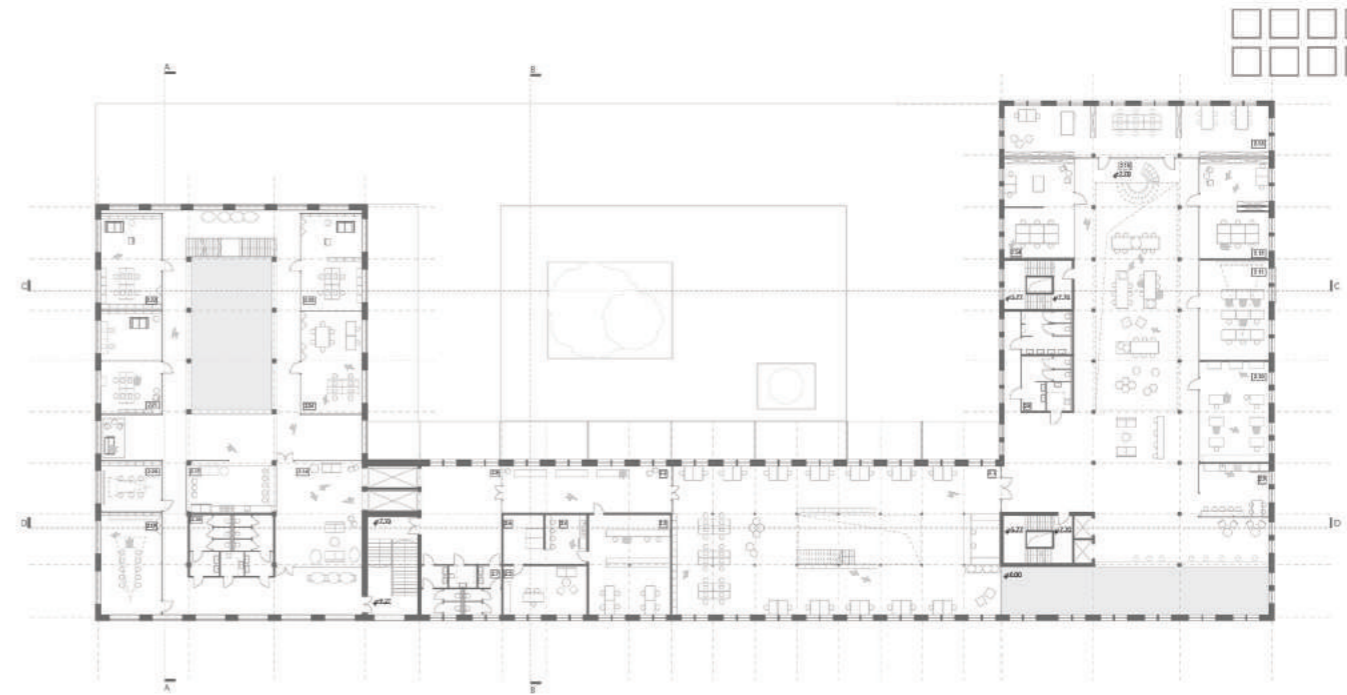
RZUT PRZYZIEMIA SKALA 1:250

WSCHODNIA SYLWETA ZAŁOŻENIA SKALA 1:250

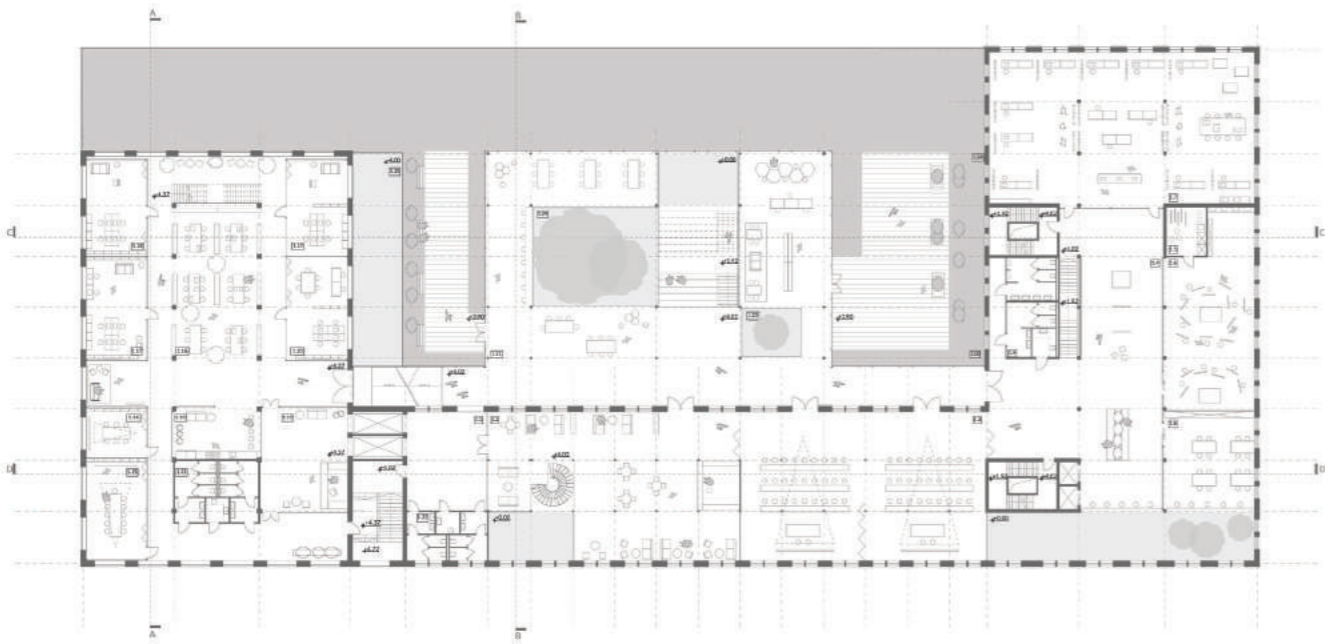

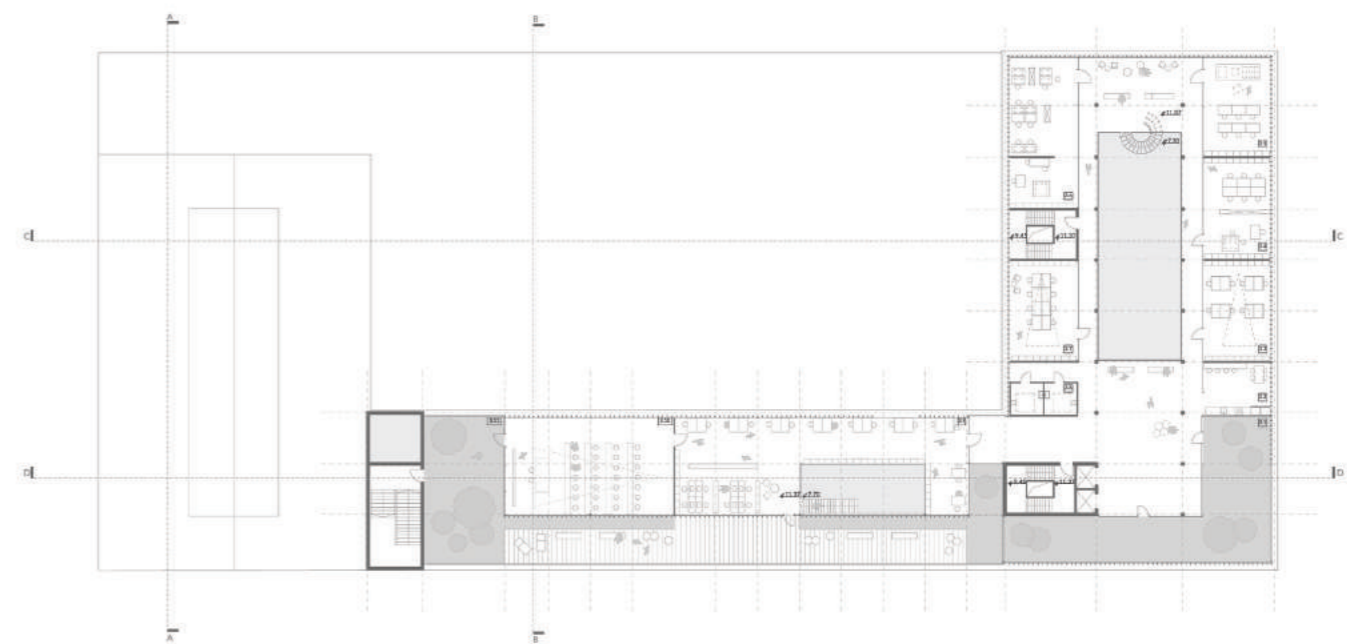
RZUT KONDYGNACJI -1 SKALA 1:250

RZUT KONDYGNACJI +2 SKALA 1:250

RZUT KONDYGNACJI +1 SKALA 1:250

RZUT KONDYGNACJI +3 SKALA 1:250

PÓŁNOCNA SYLWETA ZAŁOŻENIA SKALA 1:250

POŁUDNIOWA SYLWETA ZAŁOŻENIA SKALA 1:250

AKSONOMETRIA OBIEKTU

PRZEKRÓJ A-A SKALA 1:250

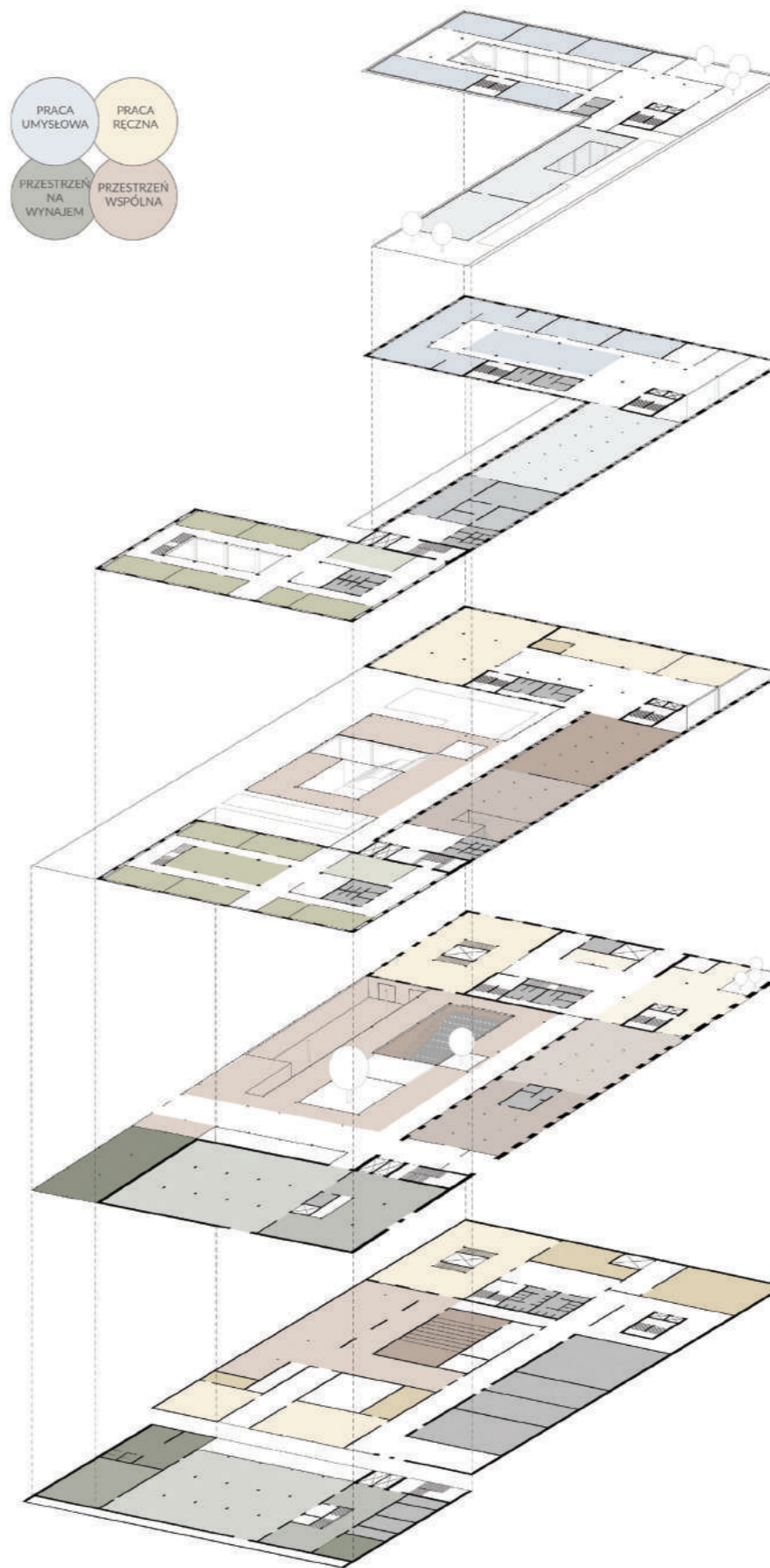

PRZEKRÓJ B-B SKALA 1:250

PRZEKRÓJ C-C SKALA 1:250

PRZEKRÓJ D-D SKALA 1:250

POZIOM +3

strefa prywatna

- salki projektowe
- biblioteka
- toalety

POZIOM +2

strefa prywatna

- biblioteka
- administracja
- sale projektowe
- toalety
- sale co-workingowe
- strefa wejściowa do przestrzeni co-work

POZIOM +1

strefa publiczna i prywatna

- kawiarnia-księgarnia
- przestrzeń wystawienniczo-edukacyjna
- warsztaty
- magazyny do sal warsztatowych
- sale wykładowo-warsztatowe
- toalety
- sale co-workingowe
- strefa wejściowa do przestrzeni co-work

POZIOM 0

strefa publiczna i prywatna

- sklep z designem
- kawiarnia-księgarnia
- przestrzeń wystawienniczo-edukacyjna
- sala wielofunkcyjna
- strefa wejściowa
- warsztat stolarski i metalurgiczny
- foyer
- strefa wejściowa do szkoły
- audytorium
- toalety, magazyny porządkowe

POZIOM -1

strefa publiczna i prywatna

- przestrzeń wystawienniczo-edukacyjna
- magazyn do sal wielofunkcyjnej
- garderoba
- toalety, pomieszczenia techniczne
- sala wielofunkcyjna
- foyer i strefa wejściowa
- szatnia
- warsztaty
- magazyny do sal warsztatowych
- audytorium